

Starszy komisarz górniczy w Galicyi, Henryk Walter podał w *Sprawozdaniach Kom. Fizyogr.* „Przekrój z Chyrowa do Łupkowa w porównaniu z innemi przecięciami w Karpatach“ (1874 r.); w czasopiśmie *Kosmos* „Przekrój w środkowych Karpatach z Chyrowa przez Uherce do Sturzyny“ (1880 r.), wspólnie z E. Dunikowskim „Geologiczna budowa naftonośnego obszaru zachodnią galicyjskich Karpat“ (1883 r.), „Geologiczne studja w okolicy Brzostka, Strzyżowa, Ropczyc i Dębicy“ (1895 r.); w *Czasop. techn. lw.* „Wiercenia kanadyjskie“ (1883 r.). W czasopiśmie *Górník* „Projekt statutu szkoły górniczej dla przemysłu naftowego w Galicyi“ (1883 r.), w czasopiśmie *Nafta* „Teren naftowy w Sözmezö“ (1898 r.).

4. Od r. 1875 do r. 1915.

W rzędzie pierwszych współpracowników *Przeglądu Technicznego* stanął Wincenty Choroszewski (ur. 1846, zm. 1901), inżynier górniczy rządowy, podówczas pomocnik naczelnika zachodniego okręgu górniczego w Królestwie. Później od r. 1876 do 1883, Choroszewski pracował przy ministerjum w Petersburgu, nie przestając zajmować się sprawami górniczymi Królestwa a także brał udział w ekspedycyi gen. Żylińskiego, prowadzącej roboty osuszalne na Polesiu i kierował badaniami geologicznymi. W r. 1883 mianowany naczelnikiem rządowych zakładów górniczych w Królestwie, zamieszkał w Suchedniowie, a od 1889 miał zwierzchnictwo nad Szkołą sztygarów w Dąbrowie. W r. 1895 został naczelnikiem zachodniego zarządu górniczego. Zaśługi, jakie położył dla naszego przemysłu i dla szkoły sztygarów, podnoszone były na zjazdach przemysłowców górniczych Królestwa w 1896 i 1899.

W *Przegl. Techn.* podał Choroszewski artykuły: „O wyrabianiu stali według systemu Bessemera“ (1875 r.), „Rozwój górnictwa krajowego. Krótki

rys historyczny i statystyczny rozwoju przemysłu górniczego w Król. Pol.“ (1875/6 r.), „Pożar w Bochni“ (1876 r.), „Kilka uwag o stanie kopalnictwa węglowego w Rosyi południowej“ (1878 r.); corocznie nadto od r. 1875 do 1900 r., pomieszczał wiadomości statystyczne, odnoszące się do górnictwa w Królestwie. W *Pamiętniku Fizyograficznym* zamieścił: „Poszukiwania geologiczne, dokonane w ostatnich latach na Polesiu“ (t. I, 1881 r.), „O własnościach węgla kamiennego, wykrytego w r. 1887 w Zameczku, pow. Opoczyńskiego, gub. Radomskiej“ (t. VII, r. 1887), „Ruda żelazna w Miedniewiczach“ (t. X, 1891 r.). Żywo interesując się sprawami piśmiennictwa technicznego, przyjmował Choroszewski w przeddzień zgonu¹⁾ udział osobisty w pracach Wydziału Słownictwa przy Stowarzyszeniu Techników w Warszawie.

Dziedzinę metalurgii opracowywał w *Przegl. Techn.* Alfons Rzeszotarski (ur. 1849, zm. 1904), wychowaniec instytutu technologicznego w Petersburgu, pracownik fabryki obuchowskiej, należącej do ministerjum marynarki a od 1899 główny metalurg tej fabryki, powołany w 1902 r. na profesora metalurgii w politechnice petersburskiej. Rzeszotarski podał artykuły: „O wyrabianiu stali według sposobu Martin'a“ (1876 r.), „Bessemerowanie i sposób prowadzenia tej czynności“ (1877/8 r.), „Łamliwość żelaza i stali w stanie ciepłym“ (1878 r.), „Przegląd nowych ulepszeń, doświadczeń i badań, dokonanych w zakresie stali zlewnej“ (1880 r.).

W *Przegl. Techn.* w latach 1875 — 1879 pisali nadto: Stanisław Kwiciński „Wyniki doświadczeń nad działaniem dynamitu przy kopaniu podziemi czy tunelów“ (1875 r.); H. Schrott „Zastosowanie powietrza zgęszczonego do przewozu płodów gór-

¹⁾ Por. *Przegl. Techn.* 1901 str. 38, nekrolog przez M. Łempickiego.

niczych w kopalniach" (1876 r.), „Kopalnie węgla kamiennego w Morawskiej Ostrawie i Karwinie" (1878 r.); Emil Konaszewski „O przyrządach używanych w przemyśle przy piecach o wysokich temperaturach" (1876 r.); Tomasz Dangel „O drabinach ruchomych do przewozu robotników w kopalniach" (1877 r.); W. Tydelski „Odbudowa pokładów węgla kamiennego" (1877 r.); Włodzimierz Kondaki „Przyczynek do geologii ziemi kieleckiej, z wnioskami o jej bogactwie mineralnem" (1878 r.); „O przemysłe siarkowym w Królestwie Polskiem" (1883 r.); „O kopalniach rud ołowiu i miedzi w okolicy Kielc i Chęcina" (1883/4 r.); Władysław Wielicki „Sprawozdanie z czynności pracowni chemicznej przy zakładach hutniczo-górnich Starachowicko-Ostrowieckich", „Rugowanie fosforu z wytworów żelaza" (1879 r.); J. M. Cieślowski „O torfach, ich pochodzeniu, sposobach wydobywania, przerabiania i zastosowania do użytku domowego i fabrycznego, z uwzględnieniem stosunków krajowych, według własnych badań i innych źródeł" (1879 r.).

W czasopiśmie *Kosmos* pisać zaczął profesor górnictwa w politechnice lwowskiej Leon Syroczyński¹⁾ i zamieścił tam artykuły: „O kopalni węgla w Grudny dolnej" (1877 r.), „Kopalnie oleju skalnego i wosku ziemnego w Borysławiu" (1881 r.), „Objaśnienie mapy geologiczno-przemysłowej kopalni i źródeł nafty i wosku ziemnego w Galicyi" (w r. 1881), „O korzyściach, jakie badania naukowe przyniosły przemysłowi naftowemu w Galicyi" (1884 r.). W czasopiśmie *Górnik* zamieszczony był w tymże roku artykuł Syroczyńskiego, z tytułem jak poprzednio wymieniony, oraz drugi p. t. „Geologiczne badania

---

¹⁾ Poprzednio jeszcze, bo w r. 1876 zamieścił Syroczyński w *Revue Universelle des Mines* artykuł: Note sur l'incendie souterrain de la mine de Grudna (Gallicie) et sur les moyens employés pour l'éteindre".

głębszych warstw ziemi" (1884 r.). W *Czasop. techn. lw.* podał: „Wystawa krakowska. Przemysł Naftowy" (1888 r.). Od 1900 do 1908 r. zdawał sprawę w tem czasopiśmie z literatury górnictwa a sprawozdania jego, opracowywane krytycznie z uwzględnieniem potrzeb naszego przemysłu, obejmowały następujące działy: 1) górnictwo w ogóle, ekonomiczne jego znaczenie i statystyka produkcji górniczej, 2) geologia górnicza i poszukiwania, 3) głębokie wiercenia, 4) górnictwo w ścisłym tego słowa znaczeniu, budowle górnicze i metody odbudowy, 5) kopalnictwo i warzelnie soli, 6) górnictwo minerałów żywicznych (nafty i wosku ziemnego), 7) wywóz produktów, odwodnianie i przewietrzanie kopalń wraz z maszynami górniczymi, 8) przeróbka mechaniczna materiałów górniczych, 9) administracja kopalń i kwestye robotnicze, 10) prawodawstwo, ustawy i przepisy górnicze. W *Czasop. techn. lw.* podany był także jego odczyt „Zasoby węgla kamiennego w Galicyi" (1909 r.); w czasopiśmie *Nafta* „Górnictwo w Galicyi przed 50-ciu laty a dziś" wykład¹⁾. W *Pamiętniku zjazdu pol. górników w Krakowie w r. 1906*²⁾ nie mogła być pomieszczoną z powodu znacznych kosztów druku. „Polska bibliografia górnicza" Syroczyńskiego; podaną została tylko krótka notatka o tej pracy. Nadmieniam w niej, że korzystał ze spisów prof. dr. Romera po koniec r. 1905.

Z geologów rozpoczynali wtedy swą działalność piśmienniczą: Niedźwiedzki i Dunikowski. Julian Niedźwiedzki, profesor geologii w politechnice lwowskiej, podał w czasopiśmie *Kosmos*: „Spostrze-

¹⁾ Na inauguracji roku szkolnego w c. k. szkole politechnicznej w Lwowie d. 15 października 1898. Odbitka nakł. Tow. Naftowego. Lwów 1898. 8", str. 12.

²⁾ Pamiętnik I-go Zjazdu Polskich górników w Krakowie w roku 1906, wydany z funduszu na cele zjazdu przez Zdzisława Kamińskiego. Lwów 1907. 8-a, str. 266

zenia geologiczne w okolicy Przemyśla" (1876 r.), „O cieple ziemi" (1879 r.), „O tworzeniu się żył kruszcowych" (1881 r.), „Stosunki geologiczne formacji solonośnej Wieliczki i Bochni" trzy części (1883 r., 1884 r., 1886 r.), „O skamielinach" (1884 r.), „W sprawie poszukiwań wody dla Lwowa" (1885 r.), „O istocie kryształów" (1888 r.), „Miocen podkarpcki przy Dunajcu" (1890 r.), „Miocen koło Rzeszowa", „O formacji solnej koło Kałusza" (1891 r.), „Mikrofauna kopalna ostatnich próbek wiercenia we Lwowie 1894 r." (1896), „Kilka określeń i nazw mineralogicznych", „O geologicznych stosunkach przy kolei Stanisławów-Woronienka w Karpatach wschodnio galicyjskich" (1897 r.), „Przyczynek do geologii okolicy Krakowa" (1900 r.), „O występowaniu piętra barrémien na obszarze wsi Sopotnik" (1903 r.), „Spirophyton w Karpatach galicyjskich" (1905 r.), „O bursztynach z Karpat galicyjskich" (1908 r.), „Nowsze odsłonięcia złoża soli potasowych w Kałuszu", „O wieku warstw, występujących na zachodniej stronie Przemyśla" (1910 r.), „Drugi przyczynek do znajomości formacji solnej koło Kałusza" (1912 r.), W *Rozprawach Akad. Um.* „Przyczynek do geologii pobraża karpackiego w Galicyi zachodniej" (1895 r.); „Przyczynek do wiadomości o młodszych utworach trzeciorzędnych w północnej Bukowinie" (1910 r.), w *Przeglądzie górniczo-hutniczym* „Stosunki geologiczne formacji solnej Kałusza w Galicyi wschodniej" (1912 r.). Wykłady Niedzwiedzkiego w politechnice lwowskiej były litografowane: „Geologia" w trzech częściach¹⁾ i „Petrografia (opisowa nauka o skałach) w zakresie ograniczonym do niezbędnych potrzeb techników" w trzech wydaniach²⁾.

¹⁾ Część I. Spisał w streszczeniu J. A. 4-a, k. 17 z 1 tabl. Lwów 1904. Część III, 4-a, str. 15. Lwów 1906.

²⁾ Lwów 1898, 1905, 1909, 8-a. Str. 3 i 122, 132, 4 i 128.

Emil Dunikowski, profesor geologii w uniwersytecie lwowskim, pisał w czasopiśmie *Kosmos*: „O geologicznej budowie Euganeów, wygasłych wulkanów pod Padwą“ (1877 r.), „Geologiczny profil przez wschodnie Alpy w zastosowaniu do teorii tworzenia się gór“ (1878 r.), „Katastrofa w Cieplicach“, „Nowe foramifery kredowego marglu lwowskiego“ (1879 r.), „Przyczynek do znajomości galicyjskiego dyluvium“ (1880 r.), „Brzegi Dniestru na Podolu galicyjskiem“ (1881 r.), „Studia geologiczne w Karpatach“ część I (1885 r.), cz. II (1886 r.), cz. III (1890 r.); w czasop. *Nafta* „Obszary naftowe Bukowiny“, „Występowanie ropy w dobrach państwowych w Galicyi“ (1898 r.). W *Rozprawach Akad. Um.* „O gąbkach cenomańskich z warstwy fosforytowej Podola galicyjskiego“ (1889 r.). Opracował zeszyt IV „Atlasu geologicznego Galicyi“ obejmujący pięć kart: Tuchła, Ökörmezö, Dolina, Porohy, Brustura¹⁾. Oddzielnie wydał: „Rzut oka na stosunki geologiczne Galicyi wschodniej“²⁾. Zamieszczał także prace w czasopismach niemieckich³⁾.

Podali jeszcze w czasopiśmie *Kosmos* Józef Dziędzielewicz „Krawędź wyżyny podolskiej, między Świeżem a Gniłą Lipą“ (1877 r.), A. Mikołajczuk „Wapień dziurowaty na górnym Szląsku, w Krakowskim i Królestwie Polskiem i jego stanowisko w systemie tryjasowym“, „O grzybach w kopalniach górnoszląskich“, „Kilka słów o górnoszląskiej szkole górniczej w Tarnowskich Górach (Tarnowitz)“, „Źródła naftowe w zachodniej Galicyi pod względem geognostycznym uważane i teoria ich powstania podług L. Strippelmana“ (1878 r.), Rafy dolomitowe w formacyi wapienia muszlowego na

¹⁾ Kraków 1891. Tekst 8-a, str. 63 i 1 tabl.

²⁾ Lwów 1880

³⁾ W *Jahrbuch der k. k. geol. Reichs Amtalt.* „Das Gebiet des Strypaflusses“ (1880). Die Spongien unterliassichen Schichten vom Schafberg (1882); w Petermanna *Mittheilungen* gotajskich: „Das podolische Dniestr-Gebiet“ (1881).

Górnym Szląsku" (1879 r.). Podręcznik szkolny mineralogii wydał Michał Szklarz¹⁾.

W czasopiśmie *Inżynieria i Budownictwo* pisali: Wiktor Czarliński „Pierwsze zakłady krajowe dla wyrobu stali bessemerowskiej“ (1879 r.), Witold Marczewski „Piec do prażenia rud żelaznych“, u Poklewskiego-Koziell w gub. Wiackiej (1879 r.), S. M. Roguski „Odfosforowywanie w procesie Bessemera i Siemens-Martina (1879 r.). Historyk Ernest Świążawski podawał „Wiadomości ze źródeł historycznych o zapomnianych bogactwach wnętrza ziemi w dawnej Polsce i ich przemysłowem wyzyskaniu“ (1879/80).

Inżynier górniczy Mikołaj Sokołowski podał w *Inż. i Bud.* „Nowy sposób wiercenia ziemi z czyśczeniem otworów bez wyjmowania narzędzi świdrowych“ (1879 r.), „Sposób zrównoważenia ciężaru sztang przy wierceniu głębokich otworów świdrowych i studzien artezyjskich“ (1880 r.); w czasopiśmie *Nafta* „Kilka słów w kwestyi rurowania otworów świdrowych i wytrzymałości dzisiejszych rur wiertniczych“ (1906 r.); w *Przeglądzie gór.-hutn.* „Rury wiertnicze o wysokiej wytrzymałości“ (1907 r.).

W *Przegl. techn.* z r. 1879 zamieszczony był artykuł p. t. „Studnie wiercone w Warszawie“, obejmujący dane, jakie komisya, wydelegowana przez podkomitet sanitarny obywatelski, do ułożenia programu poszukiwań wody do picia, otrzymała od inż. M. Katarzyńskiego, kierującego robotami wiertniczymi, przeprowadzonymi przez zakład p. Adolfa Troetзера w Warszawie.

Zygmunt Woysław (ur. 1850, zm. 1904), wychowawiec Szkoły Głównej, profesor mechaniki w instytucie górniczym w Petersburgu, podał w *Inż. i Bud.* obszerną pracę: „Przystępny wykład prowa-

¹⁾ Mineralogia dla wyższych klas szkół gimnazjalnych, realnych i przemysłowych, oraz seminarjów nauczycielskich. Bochnia 1877. 8-a, str. 345.

dzenia poszukiwań w skałach uwarstwionych za pomocą szurfowania" (1880 r.), wydana także w oddzielnej odbitce¹⁾. Praca ta miała za przedmiot przygotowawcze roboty kopalnictwa czyli t. zw. poszukiwania użytecznych minerałów, stanowiąc praktyczny podręcznik nawet dla osób nieobeznanych z zasadami górnictwa²⁾. W *Przegl. Techn.* pisał Woyśław „O badaniu gruntu za pomocą świdra ręcznego" (1889 r.); w czasopiśmie *Nafta* „O pseudo-zasytach przy płóczkowem wierceniu" (1902 r.).

Inż. Józef Łubieński pisał w *Inż. i Bud.* „O sposobach przeprowadzenia poszukiwań geologicznych" (1884 r.). Popularny ten wykład prowadzony był w dalszym ciągu przez inż. Marcina Szymanowskiego (1885 r.). Łubieński podał na tablicach „Zasoby mineralne krajowe, ich skład, własności i sposób zużytkowania w przemyśle lub handlu" oraz „Sprawozdanie z podróży, odbytej w celach poszukiwań geologicznych w Galicyi, gub. Wołyńskiej i Podolskiej" (1885 r.). W czasopiśmie warszawskim *Przemysłowiec* zamieścił „Kilka notatek statystycznych. O przemyśle górniczym w Rosyi" (1887 r.).

Podali jeszcze w *Inż. i Bud.* J. Hałaszkiewicz „Kilka uwag o użyciu świdra ziemnego systemu Gräffa" (1879), „O bogactwie mineralnem w Królestwie Polskiem", „Zużytkowanie materiałów surowych Królestwa Polskiego" (1880). Stradomski L. „Odfosforyzowanie żelaza podług patentu p. p. Thomas Gilchrist" (1880 r.); Wiktor Czajewski „Notatki o naszym bursztynie" (1885 r.).

Profesor geologii w uniwersytecie lwowskim Rudolf Zuber podał w czasopiśmie *Kosmos*: „Kilka

¹⁾ Warszawa 1880. Praca ta, ogłoszona po rosyjsku p. t. „Izsliedowania gruntu i razwiedka poleznych iskopajemych posredstwow rucznowo burenia", miała kilka wydań, z których czwarte w r. 1899.

²⁾ Recenzja w *Przegl. techn.* z r. 1881, t. XIV, str. 17.

uwag nad dr. Olszewskiego teorią pochodzenia nafty w Galicyi“, „Zachowanie się mas skalnych w warstwach wygiętych“, „Przyczynek do znajomości dolomitu“ (1881 r.), „Studia geologiczne w Karpatach“ (corocznie od 1882 do 1885 oraz w 1887), „O łączności Karpat z Alpami“ (1884 r.) „Uwagi krytyczne o poglądach dr. Szajnochy na pochodzenie źródeł solnych i siarczanych w Galicyi“, „O prawdopodobnych rezultatach głębokiego wiercenia we Lwowie“ (1893 r.), „Owady kopalne z Borysławia“ (1895 r.), „O węglu kamiennym w Kordyliarach argentyńskich“ (1896 r.), „Kilka uwag w sprawie badań dr. J. Grzybowskiego nad mikrofauną karpacką“ (1897 r.), „Najdawniejszy świat organiczny i najstarsze formacje osadowe“ (1898 r.), Kilka słów o rzekomych śladach lodowca dyluwialnego pod Truskawcem“, „O pochodzeniu fliszu“ (1901 r.), „Rzekomy nummulit z Dory i kilka dalszych konsekwencji“, „Kilka słów o nafcie w Wójczy (gub. Kielecka)“ (1902 r.), „Odpowiedź na odpowiedź pr. dr. Wł. Szajnochy“ (1903 r.), „Uwagi krytyczne o najnowszych mapach geologicznych prof. Szajnochy“ (1905 r.), „Przyczynki do stratygrafii i tektoniki Karpat“, „Skałka tytońska w Kruchelu Wielkim koło Przemyśla“ (1909 r.), „Flisz i nafta (wiadomość tymczasowa) (1910 r.), „Poziomy naftowe i wodne w Borysławiu i Tustanowicach“ (1911 r.); polemika z E. Romerem w sprawie dzieła Staszica (1912 r.); w czasopiśmie *Górník* „Geologiczne stosunki okolic Słobody rungurskiej i Kosmacza“ (1882 r.), „Nowa strefa ropna w Galicyi“ (1884 r.); w czasopiśmie *Wszechświat* „Nafta i воск ziemny w Galicyi“ (1883 r.), „Z nowoczesnej geologii“ (1884 r.), „O nowoczesnej geologii“ (1885 r.). W *Rozprawach Akad. Um.* podał: Skały krystaliczne z nad źródeł Czere moszu“ (1886 r.), „Skały wybuchowe z okolicy Krzeszowic“ (1887 r.). Opracował „Atlas geologiczny Galicyi“ zeszyty II i XVII. W czasopiśmie *Nafta*

podał: „O praktycznych zastosowaniach geologii, odczyt“, „Borysław i tegoż przyszłość“, „O prawdopodobnych rezultatach głębokich wierceń we Lwowie“, „Orzeczenie geologiczne o występowaniu ropy w okolicach Brzostka (1894 r.)“, „Graficzne przedstawienie dzienników wiertniczych“, „Zwiększenie wydajności szybów naftowych za pomocą kwasu solnego“ (1895 r.), „Kilka uwag o teoriach powstawania ropy“ (1896 r.), „Mikrofauna karpacka. Kilka uwag w sprawie badań dr. Grzybowskiego (1898 r.)“, „Kilka słów w sprawie geologii Kaukazu“ (1899 r.), „O pochodzeniu fliszu“ (1901 r.), „Stosunki geologiczne Borysławia“ (1905 r.). Oddzielnie wydał: „Mapę obszarów naftowych Galicyi z objaśnieniami¹⁾ i „Geologią pokładów naftowych w Karpatach galicyjskich. Część I. Zesz. I. Stratygrafia formacji karpackich“²⁾, początek krytycznego i jednostrajnego opracowania nagromadzonego zasobu geologii karpackiej³⁾.

Profesor geologii w uniwersytecie Jagiellońskim Władysław Szajnocha zajmował się sprawami górniczymi i ogłosił w czasopiśmie *Muzeum* pracę: „Górnictwo naftowe w Galicyi wobec ustawodawstwa górniczego“ (1881 r.), wydaną także w oddzielnej odbitce⁴⁾. W czasopiśmie *Kosmos* podał: „Stosunki geologiczne kopalni oleju skalnego w Słobodzie Rungurskiej“ (1881 r.), „Studia geologiczne w Karpatach Galicyi zachodniej“ (1889 r.), „Z wycieczek geologicznych“ (1897 r.), „Warstwy z Węgierki pod Przemyślem“, „Ślady Ophiurydów w iłach miocenich Wieliczki“ (1899 r.), „Numulit z Dory nad Prutem“, „Ślady lodowca dyluwialnego pod Truskawcem“ (1901 r.). W sprawie numulitu

¹⁾ Lwów 1897, 4°, str. 17, z mapą kolor.

²⁾ Lwów 1899, 8°, str. 104.

³⁾ Por. rec. J. Niedźwiedzkiego w czasopiśmie *Nafta* z r. 1899.

⁴⁾ Kraków 1881, 8°, str. 107.

w Dorze i pochodzenia oleju skalnego w Wójczy" (1903 r.). „Przekrój warstw podkarpackich między Truskawcem a Drohobyczem" (1909 r.). Opracował zeszyty V, VI, XI, XIII, XX „Albumu geologicznego Galicyi", zesz. XX wspólnie z Józefem Grzybowskiem. W *Gazecie lwowskiej* podał artykuł „Szkoła Górnicza w Krakowie", który wyszedł w oddzielnej odbitce¹⁾; w *Przewodn. nauk i lit.* „Stanisław Staszyc jako geolog, studyum²⁾", w *Przeglądzie Polskim* „Nasze górnictwo³⁾", ostatnie dwie prace również oddzielnie wydane. Wyszły także oddzielnie: „Z podróży geologicznej po Rosyi, zapiski z VII międzynarodowego kongresu geologów, odbytego w Petersburgu⁴⁾", w *Rozprawach Akad. Um.* podał: „Przyczynek do znajomości fauny cefalopodów z karpackiego piaskowca", „O faunie średniej kredy z wysp Elobi, na wybrzeżu zachodniej Afryki" (1884 r.), „Źródła mineralne Galicyi, pogląd na ich rozpołożenie, skład chemiczny i powstawanie" (1892 r.), „O pochodzeniu oleju skalnego w Wójczy w Królestwie Polskiem" (1902 r.); w *Czasop. techn. lw.* „Z kamieniarskich wycieczek" (1898 r.); w czasopiśmie *Nafta*: „O przemyśle górniczym w Galicyi" (1894 r.), „Pochodzenie karpackiego oleju skalnego" (1899 r.). Jako odbitka z *Przewodnika nauk. i lit.* wyszła praca Szajnochy: „Płody kopalne Galicyi, ich występowanie i użytkowanie" w dwóch częściach⁵⁾. Część pierwsza obejmuje: wstęp, węgle kamienne, węgle brunatne, rudy żelazne, rudy ołowiane, rudy cynkowe, siarka, część druga – sole potasowe. Praca ta wyczerpuje nader starannie całą odnośną literaturę⁶⁾

Józef Bąkowski podał w czasopiśmie *Kosmos*:

¹⁾ Lwów 1883, 8-a, str. 18.

²⁾ Kraków 1889, 8-a, str. 25.

³⁾ Kraków 1904, 8-a, str. 36.

⁴⁾ Lwów 1898, 8°, str. 34.

⁵⁾ Lwów 1893, 8°. Część I str. 177. Cz. II str. 51.

⁶⁾ Por. rec. *Czasop. Techn. lw.* 1893, str. 47.

„Glina dyluwialna we Lwowie i najbliższej okolicy“ (1881 r.), „Utwór dyluwialny między Koropcem a dolnym biegiem Strypy na Podolu“ (1885 r.); w czasopiśmie *Wszechświat* „Powstawanie gliny“ (1882 r.) W *Przegl. Techn.* pisali: H. Cichowski „Ulepszony przyrząd do zamykania szybu wielkich pieców“ (1881 r.), J. Kozłowski „Zużytkowanie żużli z wielkich pieców“ (1882 r.). Dr. Paweł Duniecki zebrał w książce p. t. „Olej skalny i wosk ziemny w Galicyi, sprawozdanie z wycieczki po kraju¹⁾, szczegółowe materiały, odnoszące się do licznych zakładów wydobywania lub oczyszczania nafty i wosku ziemnego na całym obszarze Galicyi²⁾. W czasopiśmie *Wszechświat* Kornel Kozłowski pisał „O przemysle górniczym w dawnej Polsce. Żelazo i złoto“ (1882 r.), Eugenjusz Pełowski „Wytapianie żelaza z rud“ (1883 r.).

Profesor paleontologii w uniwersytecie lwowskim Józef Siemiradzki, pomieszczał pierwsze swe prace w *Pamiętniku Fizyograficznym*: „Nasze głazy narzutowe“ (t. II, r. 1882), „Otwór świdrowy w Wildze nad Wisłą“ (t. V, r. 1885), „Przyczynek do fauny kopalnej warstw kredowych w gub. Lubelskiej“ (t. VI, r. 1886), „Sprawozdanie z badań geologicznych w zachodniej części gór Kielecko-Sandomierskich“ (t. VII, r. 1887), „Sprawozdanie z badań geologicznych, dokonanych w lecie 1887 r. w okolicach Kielc i Chęcini“ (t. VIII, r. 1888); „Sprawozdanie z badań geologicznych w gub. Piotrkowskiej i Kaliskiej, w dorzeczu Warty i Prosnicy“ (t. IX, r. 1889), razem z E. Dunikowskim „Szkic geologiczny Królestwa Polskiego, Galicyi i krajów przyległych. Objasnienie do mapy geologicznej“ (t. XI, r. 1891³⁾). „Zarys geologii Warszawy“ (t. XV z r. 1898). W

¹⁾ Wiedeń 1882, 8°, str. 2 i 164.

²⁾ Por. rec. w *Inż. i Bud.* 1883, str. 89, 100.

³⁾ Odbitka: Warszawa 1891, 8°, str. 147 z mapą kolor.

Sprawozdaniach Komisji Fizyogr. „O wieku konglomeratów wapiennych w okolicy Kielc i Chęcin“ (1888 r.), „Kilka słów o dyluwialnych utworach okolic Lwowa“ (1890), „Monografia warstw paleozoicznych w Polsce“ (1906 r.), W czasopiśmie *Wszechświat* „Torf i torfowiska“ (1884 r.), „Kilka słów o praktycznej doniosłości badań geologicznych dla naszego rolnictwa“ (1885 r.), „Pokłady i żyły kruszcowe“, „Piaski lotne jako czynnik geologiczny“ (1886 r.), „Krótkie sprawozdanie z wycieczki w góry Ś-to Krzyskie“ (1887 r.), „Szkic mapy geologicznej Królestwa Polskiego i krajów przyległych“ (1889 r.), „Tworzenie się złoży kruszczowych“ (1902 r.), „Uwagi w sprawie poszukiwań soli kamiennej w Król. Polsk.“ (1906 r.). W czasopiśmie *Kosmos* „Formacja jurajska w Polsce“, „O formacji jurajskiej na Żmudzi“, „Przyczynek do znajomości napływów dyluwialnych na polsko-litewskiej równinie“ (1888 r.), „O zjawiskach dyslokacyjnych w Polsce i w krajach przyległych, pomiędzy Karpatami i Bałtykiem“ (1889 r.), „O utworach górnokredowych w Polsce“ 1905 r., „O formacjach trzeciorzędowych w północnej Polsce“, „O śladach utworów dolnokredowych w Król. Polsk.“ (1907 r.). W *Pamiętniku Akad. Um.* „O mięczakach głowonogich brunatnego Jura w Popielanach na Żmudzi“ (1889 r.), „O faunie kopalnej warstw brunatnego Jura w Popielanach na Żmudzi“ (1890 r.), „Fauna kopalna warstw oxfordzkich i kimerydzkich w okręgu krak. i przyległych częściach Król. Pol.“ (dwie części r. 1891/2); w *Rozprawach Akad. Um.* „O wieku wapieni skalistych w pasmie krakowsko-wieluńskim“ (1901 r.). Przełożył I. D. Dana „Podręcznik geologii“¹⁾. W r. 1903 wyszedł tom pierwszy dzieła Siemiradzkiego „Geologia ziem polskich“²⁾, obejmujący formacje

¹⁾ Warszawa 1891, 8°, str. 219.

²⁾ Lwów 1903, 8-a, str. 472 z 4 ryc.

starsze do jurajskiej włącznie; tom drugi¹⁾ objął formacje młodsze (kreda—dyluwium).

Asystent katedry chemii w uniw. lwowsk. Bronisław Lachowicz ogłosił w t. X *Rozpr. Wydz. Mat. Przyr. Akad. Um.* pracę: „O składnikach galicyjskiego oleju ziemnego“ (1882 r.), której streszczenie podano w czasop. *Górnik* (1882 r.).

W r. 1882 wychodzić zaczęło w Gorlicach, ziemi Sandeckiej, czasopismo *Górnik*²⁾ z dodatkiem, który w ciągu pierwszego roku wydawnictwa, objął na 63 stronach „Słownictwo polskie górnictwa z szczególnem uwzględnieniem kopalnictwa i przemysłu naftowego“. O redaktorze Stanisławie Olszewskim i jego pracach była mowa wyżej. W ciągu pierwszego roku wydawnictwa współredaktorem był Juliusz Schoenborn i podał artykuły: „Parafina“, „O zapalności nafty“ (1882 r.), „O zastosowaniu gazów naftowych“ (1883 r.), „Teorya powstawania oleju ziemnego“ (1884 r.). Z piszących wymieniamy najprzód tych, którzy następnie pisali do innych czasopism.

Engler C. w czasop. *Górnik* „Badania nafty hanowerskiej“ (1883 r.); w czasop. *Nafta* „O powstawaniu nafty“ (1895 r.).

Gorayski August Korczak w czasop. *Górnik* „Ignacy Łukasiewicz, wspomnienie pośmiertne; w czasop. *Nafta* „Przemysł naftowy³⁾“ (1903 r.). Fauck A. w czasop. *Górnik*: „Winda łańcuchowa“, „Instrument do chwywania rur“, „Przyrząd do zamykania wody“, „Wynik strzelania dynamitem w otworach świdrowych“ (1882 r.), „Wiercenie maszynowe lub ręczne“ (1883 r.); w czasop. *Nafta* „W kwestyi wier-

¹⁾ Lwów 1909, 8-a, str. 584 z 32 ryc. w tekście i 1 tabl. przekrojów.

²⁾ Rok I 1882, 8°, str. 343, tabl. 4; rok II 1883, fol., str. 170, tabl. 3; rok III 1884, fol., str. 172, tabl. 4; rok IV 1885, fol., str. 180, tabl. 2; rok V 1886, fol. str. 106, tabl. 3.

³⁾ Odbitka: Kraków 1903 r., 8°, str. 17.

cenia systemem płuczkowym“, „Bliski przewrót w technice wiertniczej“, „Rezultaty Fauckowskiego systemu wiertniczego (odp. p. Wolskiemu)“ (1899 r.), „Nowsze postępy techniki głębokich wierceń“ (1901 r.), „Ogień, woda i nafta (w sprawie zawodniania i polemiki Angermana“ (1904 r.).

Montag Floryan w czasop. *Górnik* „Kopalnie nafty we Wójtowej, w pow. gorlickim“ (1882 r.); w czasopiśmie *Nafta* „Zarzuwanie otworów świdrowych przy głębokich wierceniach“ (1898 r.), „W kwestyi wiercenia systemem płuczkowym“, „Wiercenie nową metodą płuczkową Faucka w Krościenku“ (1899 r.), „O świdrze excentrycznym“ (1903 r.).

Petion Eustachy inż. w czasop. *Górnik* „Uwagi dotyczące cementowania otworów świdrowych“ (1882 r.); w *Czasop. Techn. lw.* „Kilka kartek z mechaniki wiertniczej, czyli tanie wiertnictwo“ (1889 r.), „O przyrządach do wiercenia i o konstrukcyi narzędzi wiertniczych“, „O wyszukiwaniu ropy“ (1890 r.).

Rasiński Faustyn w czasop. *Górnik* „Lampa bezpieczeństwa do celów marksajderskich“, „Przemysł naftowy we Francyi“ (1886 r.); w *Przegl. Techn.* „Wytwórczość żelaza na południu Rosyi w 1901 r.“, „Wytwórczość surowca w Niemczech (1901 r.)“, „Stan obecny przemysłu żelaznego w Niemczech“, „Ruch przemysłu żelaznego w pierwszym półroczu 1901 r.“, „Rozmieszczenie przemysłu żelaznego na południu Rosyi“, „Warunki rozwoju przemysłu ferromanganowego na południu Rosyi“ (1902 r.), „Udział okręgów w spożyciu ogólnem surowca i żelaza w Państwie Rosyjskiem“ (1903 r.).

W czasopiśmie *Górnik* pisali jeszcze: Biedroński Wojciech „O bractwach wzajemnej pomocy robotników w kopalniach i dystylarniach nafty“ (1882 r.), „Zadanie banku krajowego wobec przemysłu naftowego“ (1883 r.); Dzieślewski Roman „Jakimi sposobami można uchronić otwory wiertnicze naf-

towe od osypu a w szczególności od dopływu wody" (1886 r.); Gintl H. L. dr. „Nafta galicyjska i jej zdolność konkurencyjna ze względu na nowe kopalnie ropy w Słobodzie Rungurskiej" (1885 r.); Hoff Bohdan „Multiplikator, nowy przyrząd do badania olei świetlnych" (1883 r.); Krzyżanowski K. J. „Przyrząd do oznaczania zawartości nafty normalnej w surowych i dystylowanych olejach mineralnych (1886 r.); Nawratil Arnulf „Chemiczno-techniczne rozbiory olejów skalnych" (1882/3 r.), „Polemika w sprawie multiplikatora Hoffa" (1883 r.); Noach Wilhelm „Uwagi dotyczące bractw wzajemnej pomocy robotników w kopalniach i dystylarniach nafty" (1882 r.); Nowosielski Rafał „Sposób odprowadzania gazów z otworów świdrowych podczas pompowania" (1882 r.); Osiecki Apolinary „O potrzebie solidarnego postępowania właścicieli i zawiadowców kopalń w przyjmowaniu i oddalaniu robotników" (1882 r.); Polišński Jan „Przyrząd do rozszkierzania otworu świdrowego" (1882 r.); Przyborski M. „Lampa bezpieczeństwa do celów marksajderskich" (1886 r.); Sauerlandt E. „Kilka słów o przerabianiu wosku ziemnego na cerezynę (1886 r.); Skrzyński A. „O potrzebie zniesienia podatku konsumcyjnego od nafty" (1885 r.); Suszycki Zenon „Różne systemy wiercenia w zastosowaniu do górnictwa naftowego" (1885 r.); Uhlig Wiktor dr. „Przyczynek do stratygrafii piaskowca karpackiego w zachodniej Galicyi" (1885 r.); Wispek P. dr. „O techniczem zastosowaniu odpadków naftowych" (1886 r.).

Inżynier górniczy Stanisław Kontkiewicz pisał w *Przegl. Techn.* „Rozwój przemysłu żelaznego południowej Rosyi" (1882 r.), „O przemyśle górniczym w południowej Rosji" (1884 r.), „O rozwoju przemysłu górniczo-hutniczego w gub. Królestwa Polskiego w ostatnich 25 latach", „Posiedzenie sekcji górniczo-hutniczej w Dąbrowie", „Sól kamienna w

Królestwie Polskiem“ (1897 r.); w czasopiśmie *Wszecławiat* „Wycieczka górnicza do Algieru“ (1883 r.), „Kilka słów o korze pokładowej Dąbrowskiego zagłębia węglowego“ (1887 r.), „Najnowsze teorye geologiczne“, „Pożar kopalni Ignacy“ (1890 r.); w czasopiśmie *Kosmos* „Pokłady kopalne Król. Pol. (1894 r.), w *Pamiętniku Zjazdu polskich górników w Krakowie w r. 906*, referat „Dąbrowskie zagłębie węglowe“, „Oddzielnie wydał „Krótki podręcznik mineralogii¹⁾.

Bronisław Jasiński podał w czasopiśmie *Wszecławiat* artykuły: „Bogactwa mineralne w Królestwie Polskiem“ (1882 r.), „Osuszenie kopalń olkuskich“ (1884 r.), „Opis wycieczki geologicznej w południowych powiatach Królestwa“ (1903 r.); w *Przeglądzie gór.-hutn.* „Odbudowa pokładów węglowych na Śląsku przez zamulanie“ (1908 r.), „Próba utożsamienia starogrodzieckich pokładów węgla“ (1909 r.).

Inżynier górniczy Alexander Michalski (ur. 1845, zm. 1904), starszy geolog komitetu geologicznego w Petersburgu, dokonał badania gór Kieleckich, Tatrów podolskich, części północno-zachodnich Królestwa Polskiego i pokładów Krzywego Rogu. W *Pamiętniku Fizyograficznym* pomieszczone były jego prace: „Krótkie sprawozdanie z badań geologicznych, dokonanych latem 1882 r. w gub. Kieleckiej“ (t. III z r. 1883), „Zarys geologiczny strony południowo-zachodniej gubernii Kieleckiej“, „Badania geologiczne, dokonane w 1883 r. w północno-zachodniej części gubernii Radomskiej i Kieleckiej“ (t. IV z r. 1884), „Formacja jurajska w Polsce“ (t. V z r. 1885), „Krótki zarys geologiczny południowo-wschodniej części gubernii Kieleckiej“, „Nafta w Wójczy i zdrojowiska mineralne w Busku“ (t. VII z r. 1887), „Zarys geologiczny południowo-zachodniej części gub. Piotrkowskiej“, „Sprawozdanie przedwstępne

¹⁾ Warszawa 1907, 8-a, str. V + 226 + 3 tabl.

z badań, dokonanych w południowej części gub. radomskiej“, „Sprawozdanie z badań geologicznych. dokonanych przy budowie dróg żelaznych Brzesko-Chełmskiej i Siedlecko-Małkińskiej“ (t. VIII z r. 1888).

Inżynier górniczy Marcin Szymanowski (ur. 1856, zm. 1905) pisał w *Przegl. Techn.* „Przemysł naftowy na Kaukazie“ (1883 r.), „Wydobywanie nafty na Kaukazie“, „Kilka słów o przerobie nafty na Kaukazie“ (1884 r.), „Przyrząd do oznaczania skrzywień otworów świdrowych ziemnych“, „Przedłużnica łańcuchowa (pręty łańcuchowe) do wiercenia otworów świdrowych ziemnych“ (1888 r.), „Krzywy Róg oraz stan obecny przemysłu żelaznego w południowej Rosyi“ (1903 r.); w *Inż. i Bud.* „Praktyczne rezultaty użycia ręcznego świdra systemu Gräfa“, „Doświadczenia nad sposobami otrzymania dobrego koksu z węgla złe się spiekającego“ (1884 r.), „Fosforyty w gub. podolskiej, według pracy inż. górn. Mielnikowa“, „O koksowaniu węgla kamiennego“, „Nafta w Wójczy“ (1885 r.).

Bronisław Pawlewski, profesor technologii chemicznej w politechnice lwowskiej, podał w czasopiśmie *Górnik* „Uwagi o nafcie galicyjskiej“ (1884 r.), „Przyczynek do badań naft handlowych“, „Ropa klęczańska“ (1885 r.); w czasopiśmie *Kosmos* „Kilka uwag o nafcie galicyjskiej“, „Dalsze uwagi nad handlowymi naftami galicyjskimi“ (1884 r.), „Nafta klęczańska“ (1885 r.), „O stratycie galicyjskim“ (1889 r.), „O ozokerycie truskawieckim“ (1890 r.), „O termicznych własnościach galicyjskich produktów naftowych“ (1893 r.).

W czasopiśmie *Wszechświat* „O dobroci nafty“ (1884 r.), „Przyczynek do znajomości nafty galicyjskiej“ (1885 r.); w *Przegl. Techn.* „Wosk ziemny i jego przetwory¹⁾“ (1886 r.), „Ekonomiczna strona galicyjskiego przemysłu naftowego“ (1888 r.), „Wiadomość o rudach cynkowo-ołowianych w Truskaw-

¹⁾ Odbitka: Warszawa 1887, 8-a, str. 80.

cu" (1892 r.); w *Czasop. Techn. lw.* „Z technologii nafty" (1890 r.), „Notatka o torfach Stojanowskich", „Notatka o torfie galicyjskim" (1893 r.); w *Przegl. Górn.-Hutn.* „Otrzymywanie sztuczne węgla kamiennego" (1914 r.). Oddzielnie wyszedł, nakładem wydziału krajowego, jego poradnik dla praktyków, zajętych przerabianiem oleju skalnego i wosku ziemnego na wyroby, mające pole zbytu p. t. „Technologia nafty i wosku ziemnego¹⁾".

Nad geologią naftową w Galicji pracował inż. Klaudjusz Angerman. W czasopiśmie *Kosmos* podał artykuły: „Kilka uwag o tworzeniu się gór", „Studia geologiczne w okolicy Synowódzka" (1886 r.), „Dokończenie uwag o tworzeniu się gór" (1888 r.), „Źródła naftowe w zakładzie kąpielowym w Lwoniczu", „Tereny naftowe kopalni Stawiarskiego i S-ki w Lipinkach" (1893 r.), „Naftowy pas bobreczki" (1895 r.); w *Czasop. Techn. lw.* „Źródła naftowe w Karpatach" (1889 r.), „Parę spostrzeżeń z dyslokacyi Karpat" (1890 r.); w czasopiśmie *Nafta* „Północno-zachodnia część Kaukazu", „Nowa linja naftowa w Stróżnej", „O poszukiwaniach za ropą" (1899 r.), „Krótkowidze" (1901 r.), „Nowe obostrzenie przepisów górniczych naftowych" (1903 r.), „Borysław pod względem geologiczno-tektonicznym", „Powszechna rabunkowa gospodarka w dozywaniu ropy. Przyczynki do zawodnienia terenów naftowych" (1904 r.); w *Przegl. Techn.* „O Borysławiu pod względem tektoniczno-geologicznym" (1903 r.). Oddzielnie wyszła Angermana „Ogólna geologia naftowa, podstawy do badań terenów naftowych²⁾".

W *Pamiętniku Fizyograficznym* podał A. Giedroń: „Sprawozdanie z poszukiwań geologicznych, dokonanych w gubernii Grodzieńskiej i przyległych jej powiatach Królestwa Polskiego i Litwy w r. 1878", „Sprawozdanie o badaniach geologicznych,

²⁾ Lwów 1891, 8-a, str. 304 z 67 rys.

³⁾ Lwów 1902, 8-a, str. 144.

dokonanych z polecenia Kom. Geol. w Augustowskim i na Żmudzi w r. 1883" (t. VI z r. 1886), „Sprawozdanie z badań geologicznych wzdłuż linii kolei Wileńsko-Kowieńskiej, w r. 1884 i 1885 dokonanych" (t. VII z r. 1887).

Ogłaszane od r. 1887 prace Romana Załozieckiego odnoszą się do technologii chemicznej. Podał nadto w *Czasop. Techn.* lw. „O wyszukiwaniu ropy" (1890 r.), w czasopiśmie *Nafta* „Zastosowanie elektryczności do wiercenia i pompowania szybów naftowych w Baku", „Inspekcja górnicza w Austrii" (1899 r.), „Rzut oka na stan przemysłu naftowego" (1903 r.), „Jakie są najpilniejsze potrzeby naszego przemysłu naftowego w obecnej chwili" (1904 r.), „Jakich środków użyć, by dążyć do rozszerzenia zastosowania produktów naftowych" (1906 r.). Oddzielnie wydał: „Nafta i wosk ziemny. Krótki popularny opis występowania, dobywania, przeróbki, użytkowania rozmaitych produktów¹⁾".

W r. 1888 wyszedł przekład dzieła prof. N. S. S. D. Shalera: „Dzieje ziemi, czyli początki geologii, przełożył z angielskiego, z upoważnienia autora Henryk Wernic, przejrżeli i dopiskami dopełnili Antoni Ślósarski i Józef Siemiradzki²⁾". Po kilkunastu latach ukazało się drugie wydanie³⁾ tego przekładu.

W *Przegl. Techn.* a od r. 1904 w *Przegl. Gór.-Hutn.* помещał swe prace inż. Stanisław Doborzyński. W *Przegl. Techn.* podał: „Oprawa hermetyczna szybu przygotowawczego w Sączowie" (1889 r.), „Odbudowa cienkich (podredenowskich) pokładów węgla w zagłębiu Dąbrowskiem", „Hypotezy sposobu powstawania źródeł wód żelazistych Sławinka i Nałęczowa" (1894 r.), „Rudy żelazne i ich wyzyskiwanie w północno-zachodniej części pow.

¹⁾ Lwów 1907, 8-a, str. 51.

²⁾ Warszawa 1888, 8-a, str. 300.

³⁾ Warszawa 1901, 8-a, str. 309.

Będzińskiego“, „Szyb dobywalny (wyciągowy) kopalni Hr. Renarda“ (1895 r.), „Kilka uwag teoretycznych o zawalaniu się komór podziemnych“, „Sposoby prowadzenia chodników, prawidłowo krzywych“ (1896 r.), „Dwie kopalnie żelaziaka ilastego“, „Gliny ogniotrwałe w zagłębiu Dąbrowskiem i jego najbliższych okolicach“ (1897 r.), „Siła wystrzału przy rozsadzaniu skał za pomocą materiałów wybuchowych“ (1898 r.), „Rudy miedzi, żelaza i ołowiu w Kieleckiem“ (1899 r.), „Ocenianie robocizny górniczej na chodnikach“ (1900 r.), „Ocenianie robocizny górniczej na filarach“, „Przyczynek do wyjaśnienia powodów wzrostu ciśnienia skał, w miarę zwiększania się głębokości robót górniczych“ (1901 r.), „Kopalnictwo węglowe w pobliżu osady Czeremchowo w Syberji środkowej“, „Trwałość wyrobisk górniczych i pieczar podziemnych w zależności od ciśnienia warstw wyżej leżących“ (1903 r.), „Źródła żelaziste w lubelskiem“ (1904 r.); w *Pizegl. Gór.-Hutn.* „Nieco teoryi przewozu podziemnego“ (1904 r.), „Oznaczanie za pomocą wykreślenia rozciągłości i upadu pokładów na zasadzie trzech otworów wiertniczych“ (1907 r.), „Przyczynki do teoryi określania składu złóż minerałów i niejednorodnych mas w ogóle“ (1910 r.), „Teorya wznoszenia budynków nadszybowych“ (1911 r.), „Określanie zawartości minerału użytkowego w złożach i kopalniach kruszców“, „Przykład liczbowy obliczania zawartości rudy w złożu“ (1912 r.), „Teorya wznoszenia budynków nadszybowych, Część II“ (1913 r.), „Główne sposoby wywiadów i poszukiwań górniczych“ (1914 r.); w czasopiśmie *Nafta* „Wyznaczanie wartości podszybia“ (1896 r.); w *Pamiętniku Fizyograficznym* „Złoża minerałów na wapieniu podstawowym“, „Przyczynek do wyjaśnienia sposobu powstawania źródeł żelazistych w okolicach Lublina“ (t. XIV z r. 1896), „Złoża rudy żelaznej w majątku Klucze“, „Uzupełnienie do roz-

prawy o złożach minerałów na wapieniu podstawowym" (t: XVI z r. 1900); w czasopiśmie *Wszelchświat* „Badania nad śląsko-polskim zagłębem węglowem” (1896 r.). Oddzielnie wydał: „Niektóre prawidłą ogólne prowadzenia robót górniczych wywiadowczych¹⁾).

Inż. Marcin Maślanka napisał: „Zarys kopalnictwa naftowego, podręcznik dla urzędników kopalń naftowych, dzieło premiowane na konkursie w r. 1884²⁾). W podręczniku tym opisane zostało tak wiercenie jak i kopanie szybów, oraz dodane rozdziały o przewiewie, oświetlaniu kopalń i bezpieczeństwie robotników przy zjeżdżaniu i pracy w głębi szybów³⁾). Na wzmiankowym konkursie Wydział Krajowy przeznaczył także do druku podręcznik wiertnictwa, napisany przez dyrektora kopalni w Bóbrce Adolfa Jabłońskiego, wydany p. t. „Kopalnictwo nafty⁴⁾“.

Inżynier górniczy Hieronim Kondratowicz, magister nauk przyrodniczych Szkoły Głównej, pisał w czasopiśmie *Wszelchświat* „O wybuchach w kopalniach węgla” (1885 r.). Wykładając górnictwo w Szkole Szttygarów w Dąbrowie, opracował i wydał dwutomowy podręcznik p. t. „Górnictwo⁵⁾), podając treściwy obraz społecznego stanu sztuki górniczej w następujących rozdziałach: 1. Złoża minerałów użytecznych, 2. Poszukiwania górnicze, 3. Sposoby urabiania minerałów czyli roboty górnicze, 4. Roboty przygotowawcze, 5. Systemy odbudowy, 6. Przewożenie, 7. Wyciąganie, 8. Urządzenia wjazdowe, 9. Odwadnianie, 10. Przewietrzanie, 11. Urządzenia i czynności dodatkowe. Recenzje podnosiły

¹⁾ Dąbrowa 1908, 4°, str. 29.

²⁾ Stanisławów, z subwencji Wydziału Krajowego 1885, 8°, str. 247.

³⁾ Por. rec. w *Czas. Techn.* lw. 1885, str. 78.

⁴⁾ Kraków 1885, 8°, str. 2 + 124 + 1, z 12 tabl. litogr.

⁵⁾ Warszawa 1903, z zapomogi Kasy Mianowskiego, dwa tomy, 8°, str. 390 i 494.

treściwość i jasność wykładu, uwzględnienie warunków miejscowych i szczególną dokładność opracowania tych działów górnictwa, które mają zastosowanie w naszym kraju, jak np. wiertnictwo, odbudowa grubych pokładów węgla i t. p.¹⁾ i polecały dzieło wszystkim technikom i inżynierom, pracującym na polu górnictwa węglowego²⁾. Obecnie, po wyczerpaniu nakładu, wyszło drugie uzupełnione wydanie tego cennego podręcznika.

Prace geologiczne w *Rozprawach Akad. Um.* podawali: Fr. Bieniasz, „O znaczeniu względnego wieku geologicznego skały wybuchowej, tak zwanego trachitu w Żalasiu” (1884 r.), Fr. Tondera „Opis flory kopalnej pokładów węglowych Jaworzna, Dąbrowy i Sierszy” (1889 r.), „Rośliny kopalne z pokładów węglowych Dąbrowy i Gołonoga” (1890 r.).

W *Przegl. Techn.* podali artykuły: I. Karwaciński „Odnowienie dawnej sztolni Ponikowskiej w celu obniżenia poziomu wód w kopalniach Olkuskich” (1885 r.), St. Wolff „Klasyfikacja żelaza i stali” (1888 r.), inż. Władysław Kolendo „Kilka słów z powodu artykułu: „Przyczynek do badań nad węglem kamiennym, dobywanym z kopalń w Król. Pol.” (1889 r.), „O podstawach klasyfikacji węgla kamiennego” (1892 r.), „Uwagi o prażeniu rud spatowych żelaznych i manganowych” (1896 r.), „O własnościach węgla kamiennych z dziesięciu kopalni zagłębia Dąbrowskiego” (1903 r.). Ta ostatnia praca przedrukowywana była dwukrotnie, w r. 1907 i 1914, w *Przegl. Górn.-Hutn.*, jako ogólnie poszukiwany materiał informacyjny.

Geolog Tadeusz Wiśniowski podał w czasopiśmie *Kosmos* „Wiadomości o krzemieniach jurajskich w okolicy Krakowa” (1888 r.), „Nowy przyczynek do znajomości górnourajskich monactinelli-

¹⁾ Por. rec. inż. M. Łempickiego, *Książka* 1903, str. 206.

²⁾ Por. rec. inż. M. Grabińskiego, *Przegl. Techn.* 1903, str. 496, 1904 str. 88.

dów i tetractinellidów" (1889 r.), „Wiadomość o węglu brunatnym pod Kutami“, „Scaphites cantrictus Saw. sp. z warstw istebneńskich“ (1902 r.), „Wiadomości o występowaniu soli potasowych w Morszynie“ (1909 r.); w *Pamiętniku Ak. Um.* „Mikrofauna iłów ornatowych okolicy Krakowa, część I. Otwornice górnego Kellowayu w Grojcu“ (1890 r.), w *Rozprawach Ak. Um.* „Mikrofauna iłów ornatowych okolicy Krakowa. Część II. Gąbki górnego Kellowayu w Grojcu oraz nowe otwornice tych cennych warstw“ (1891 r.), „O wieku karpackich warstw inoceramowych“ (1905 r.), „O faunie łupków spaskich i wieku piaskowca bryłowego“ (1906 r.), w *Sprawozdaniach Kom. Fizyogr.* „Przyczynki do znajomości systemu węglowego w Krakowskiem“ (1911 r.). Opracował zeszyt XXI Atlasu geologicznego Galicyi (Dobromil¹⁾). Wydane przez T. Wiśniowskiego „Zasady mineralogii i geologii dla klas wyższych szkół średnich²⁾“ doczekały się trzeciego wydania³⁾. Przełożył J. Walthera „Wstęp do geologii. Wiadomości podstawowe i wskazówki dla samodzielnych spostrzeżeń z natury⁴⁾“.

Adam Onufrowicz drukował w *Przegl. Techn.* artykuły: „Wielki piec w Kulebakach“ (1889 r.), „Analiza żelaza. Metody stosowane w pracowniku lebaskiej fabryki żelaza i stali“ (1892 r.), „Amerykański trust żelazny“, „Notatki o piecach martenowskich w Anglii i na Węgrzech“ (1901 r.); w czasopiśmie *Wszechświat*: „Części składowe żelaza handlowego“, „O hartowaniu stali“ (1890 r.).

W wydanej w r. 1890 w Krośnie broszurze polemicznej: „Odpowiedź na *Sprawy Górnicze* p. Z. Suszyckiemu, dyrektorowi szkoły wiertniczej w Wietrznem oraz odprawa moim najserdeczniejszym,

¹⁾ Text do zesz. XXI. Kraków 1908, 8°, str. 104.

²⁾ Lwów 1902, 8°, str. 174.

³⁾ Lwów 1912, 8°, str. 164.

⁴⁾ Warszawa 1908, 8°, str. 199.

napisał Jan Nepomucen z Oleksowa Gniewosz¹⁾), jest wzmianka o wyjściu w Krośnie w r. 1889 kilku numerów pisma pod tytułem: *Przegląd górniczy, technologiczny i przemysłowy*; numerów tych wszakże nie udało się nam odnaleźć.

Profesor mineralogii w uniwersytecie jagiellońskim, Józef Morozewicz, podał w *Pamiętniku Fizyograficznym* „Opis mikroskopowo-petrograficzny niektórych skał wybuchowych wołyńskich i granitów tatrzańskich“ (t. IX z r. 1889), „Przyczynki do petrografii krajowej“ (t. X z r. 1890), „Rozmieszczenie granitów, gneisów i łupków krystalicznych w Tatrach“ (t. XI z r. 1891); w czasopiśmie *Kosmos* „Opis mikroskopowo-petrograficzny niektórych skał wybuchowych wołyńskich i granitów tatrzańskich“ (1890 r.); w czasopiśmie *Wszechświat* „Wietrzenie granitu“, „O syntezie lencytu“ (1890 r.), „Badania mikroskopowe skał i minerałów“, „Synteza skał i minerałów“ (1892 r.), „O wpływie tworzenia się gór na budowę skał i minerałów“, „Korund“ (1894 r.), „Kryształy i ich symetria“, „O budowie wewnętrznej kryształów“ (1896 r.), „O pochodzeniu nafty“ (1898 r.); w *Rozprawach Akad. Um.*: „O bekelicie, cero-lantano-dydymo-krzemianie wapna“ (1904 r.), „O metodzie oddzielania potasu od sodu w postaci chloroplatynianów“ (1906 r.), „O składzie chemicznym nefelinu“ (1907 r.), „O haczetynie z Bonarki pod Krakowem“ (1908 r.), „Wyodrębnianie ziem rzadkich z mariupolitu“ (1909 r.); w *Czasop. Techn. lw.* „Granit tatrzański i problem jego użyteczności technicznej“ (1914 r.). Oprócz innych prac, przełożył G. Tschermaka „Podręcznik mineralogii²⁾“, podając w przedmowie przegląd historyczny podręczników mineralogii w Polsce. Pod redakcją Morozewicza wyszedł przekład dzieła M. Neumayr'a

¹⁾ Krosno 1890, 8-a, str. 41.

²⁾ Warszawa 1900. Z zapomogi Kasy Mianowskiego (17 X. 25¹/₂), str. XLIV + 699, 940 drzeworytów.

„Dzieje ziemi¹⁾” oraz ułożony podług A. Weisbacha, C. F. Plattnera i innych źródeł, przez Zygmunta Rozena i Stefana Kameckiego „Klucz do oznaczania minerałów na podstawie cech zewnętrznych i najprostszych reakcyj chemicznych²⁾”.

Z dziedziny miernictwa kopalnianego podał Zdzisław Kamiński w *Czasop. Techn.* lw. artykuł p. t. Pomiar na przebitkę (1890 r.). Artykuł ten wywołał polemikę z Wincentym Gruszeckim, w końcu której zabrał głos prof. S. Widt. Później pisał o przemyśle górniczym w *Przegl. Techn.*: „Zużycie soli w Galicyi i innych krajach korony rakuskiej” (1905 r.), „Najważniejsze urządzenia w kopalniach galicyjskich w r. 1904”, „Pierwszy zjazd górników polskich w Krakowie 1906 r.”, „Źródła solanki w Galicyi” (1906 r.), „Węgiel kamienny w Galicyi w zagłębiu Krakowskim” (1908 r.), „Żupy solne w Galicyi” (1911 r.), podając przytem w latach 1906—1909 wiadomości o przemyśle gór.-hutn. w Galicyi. W *Przeglądzie Gór.-Hutn.*: „Źródła solanki w Galicyi”, „Porównanie salin galicyjskich z saliną w Nauheim” (1905 r.), „Zagłębie węglowe powiatów Chrzanowskiego, Bialskiego i Wadowickiego” (1908 r.), „Węgiel kamienny w zagłębiu Krakowskim” (1909 r.), „Wypadek podczas wyprawy szybu w Bochni” (1912 r.), „Żupa solna w Stebniku” (1913 r.), „Przemysł górniczo-hutniczy w Galicyi w r. 1911” (1914 r.). W *Pamiętniku Zjazdu polskich górników w Krakowie w r. 1906*, którego był wydawcą, zamieścił artykuł „Poezya w życiu górnika”. Wreszcie w *Czasop. Techn.* lw. „Szkoła górnicza w Dąbrowie” (1913 r.).

¹⁾ Warszawa, z zapomogi Kasy Mianowskiego (17¹/₂ X. 26). Tom I, 1906, Geologia ogólna, str. XVI + 763, 368 rys i 2 mapy, 15 tablic. Tom II, 1908, Geologia opisowa, str. XIV + 671, 343 rys., 2 mapy, 9 tablic. Drugie wydanie tom I wyszło w r. 1912.

²⁾ Lwów 1908, str. 87.

W *Przegl. Techn.* podał Mieczysław Grabiński: „Uwagi nad artykułem p. Doborzyńskiego o oprawie szybu w Sączowie (1890 r.), Maszyna Stanley'a do prowadzenia chodników w pokładach węglowych“, „Topienie metali acetylenem“, „Przyszłość przemysłu naftowego w Galicyi“, „Węgiel w okolicach wsi Sączów pow. Będzińskiego“ (1898 r.), „Węgiel amerykański w Europie“, „Zjazd naftowy w Gorlicach“ (1899 r.). W latach 1904—1905 był Grabiński redaktorem *Przeglądu Gór.-Hutn.* Czesław Łukaszewski pisał w *Przegl. Techn.* „O rozwoju procesu otrzymywania żelaza zlewnego w piecach płomiennych“, „O zawartości fosforu w żelazie“, „O zastosowaniu w wielkich piecach wapna palonego, jako t. z. flusu“, „O odlewach stalowych“ (1891 r.), „O znaczeniu i wpływie glinki (Al_2O_3) na charakter żużli wielkopieczowych“ (1892 r.).

Prace geologiczne podawał w czasopiśmie *Kosmos* Wawrzyniec Teisseyre: „O blastoidach i cystoidach i ich znaczeniu naukowem“ (1891 r.), „Grzbiet goługórsko-krzemieniecki jako zjawisko orotektoniczne“, „Całokształt płyty paleozoicznej Podola galicyjskiego“ (1893 r.), „Kilka uwag krytycznych o morfologii Podola“ (1895 r.), „O związku w budowie tektonicznej Karpat i ich przedmura“ (1907 r.). W *Sprawozdaniach Kom. Fizyogr.* podał „Kilka uwag z powodu VII zesz. Atlasu geologicznego Galicyi“ (1898 r.). Opracował zeszyt VIII Atlasu geologicznego Galicyi (1910 r.).

Zajmujący się wiertnictwem naftowem w Galicyi inż. Wacław Wolski pisał w *Czasop. Techn. lw.* „O działaniu nożyc przy kanadyjskiem wierceniu“ (1891 r.), „O nowym sposobie łyżkowania na linie, zastosowanym do systemu kanadyjskiego“ (1893 r.), „Nowe sprzęgło tarciove i zastosowanie tegoż w wiertnictwie“, „O udarze wodnym“ (1900 r.), „O nowych systemach wiertniczych“ (1900—1901), w czasopiśmie *Nafta*: „Słów parę o żelaznych sztan-

gach“, „O wysokości wzniosu i wpływie jej na skuteczność wiercenia“ (1895 r.), „O śrubach wiertniczych“, „O ujęciu gazów naftowych“, „O sprężystości obciążnika i jej skutkach“, „O zastosowaniu smoczków do pompowania szybów naftowych“ (1896 r.), „W sprawie reformy rur wiertniczych“, „O próbowaniu żerdzi drewnianych“, „Nowe okucie do żerdzi wiertniczych“, „Bliski przewrót w technice wiertniczej“ (1899 r.), „O nowych systemach wiertniczych“, „O obciążniku“ (1901 r.).

W dziale hutniczym pisać zaczął w r. 1893 inż. Henryk Wdowiszewski, podając w *Przegl. Techn.* artykuły: „Skombinowana metoda szybkiego oznaczania fosforu w stali“ (1893 r.), „Oznaczenie wolframu w stopach z żelazem (ferrowolframie)“ (1896 r.), „Analizy produktów żelazo-hutniczych (w fabryce Kulebaki (1897 r.), „O koniecznej potrzebie wyboru metod analitycznych dla żelazo-hutniczych laboratoriów“, „Przyczynek do metody oznaczania fosforu w surowcu“, „Nowa metoda oznaczania siarki w żelazie i stali W. Schutte'go, chemika miejskiego w Bochum“, „Aparaty do gazu benzynowego w laboratoriach fabrycznych“, „Sposób wydzielienia węgla chemicznego i mechanicznego z surowca i stali, za pomocą podwójnej soli chlorku miedzi i amoniaku (1898 r.), Chemiczne i mikroskopowe badania nad interesującym produktem pieca wielkiego“, „Skroplony fluor“, „Żelazo w stosunku do swych składników“, „Postępy analitycznej chemii żelazo-hutniczej za r. 1898“, „Zastosowanie gorącego wiatru w procesie bessemerowskim“ (1899 r.), „Dwie nowe metody oznaczania siarki w materiałach i produktach żelazo-hutniczych“ (miarowa i wagowa), „O fabrykacji manganu w południowej Rosyi“, „O ustanowieniu normalnych metod badań żelaza i stali“, „Piec do glijowania blachy stalowej pomysłu O. Reinera“, „Z praktyki laboratoryjnej (Różnice w oznaczaniu siarki w koksie z wę-

gla kamiennego)", „Sposoby obecnie stosowane oznaczania żużla w żelazie i stali“, „Postęp chemii analitycznej żelazo-hutniczej za 1899 r.“ (1900 r.), „Postępy chemii analitycznej żelazo-hutniczej za 1900 r.“, „Tlennik żelaza jako materiał do oznaczenia miana chlorku cynowego i kameleonu“, „Czy arsen jest pierwiastkiem chemicznym“, „Pierwszy zjazd chemików uralskich w Ekaterynburgu“ (1901 r.), „O warunkach dobrego biegu wielkiego pieca“, „Analiza rud, żużli i stopów metalicznych“, „Postępy chemii analitycznej żelazo-hutniczej za 1901 r.“ (1902 r.), „Ferrotytan“, „Nowe zastosowania—nowe obliczenia (w górnictwie i hutnictwie)“, „O zawartości wapnia i magnezu w żelazie“ (1903 r.). Wdowiszewski był następnie stałym współpracownikiem *Przeglądu Górn.-Hutn* i podał w tem czasopiśmie: „Żelazo i wodór“, „Postępy chemii hutniczej w r. 1904“, „Postępy metalurgii w r. 1904“, „Porównanie sposobów oznaczania węgla i fosforu w stali“ (1905 r.), „Badania nad przebiegiem procesu w wielkim piecu“, „O ekonomicznych stosunkach pracy motorów gazowych i maszyn parowych“ (1906 r.), „Badania nad zachowaniem się siarki w wielkim piecu“, „Znaczenie azotu w żelazie“, „Sposób oznaczania tytanu w ferrotytanie“, „Postępy chemii hutniczej w r. 1905 i 1906“ (1907 r.), „Zmiany w metodzie persiarczanowej określania manganu w stali i surowcu“, „Znacznie skrócona metoda manganowa Volhard'a“, „O nowym sposobie określania niklu w stali za pomocą glioksydu dwumetylu“, „Oznaczanie manganu w stali w obecności wolframu“, „Oznaczanie chromu w stali zwłaszcza w obecności wolframu“, „Oznaczanie wolframu w stali w obecności chromu“, „Oznaczanie siarki w żelazie i stali“, „Skład chemiczny tygli grafitowych i koksowych, używanych przy wyrobie stali tygłowej, sposobem Siemens'a“ (1908 r.), „Odczynniki organiczne w analizie hutniczej“, „Postępy chemii

hutniczej w r. 1907 (1909 r.), „Odczynniki organiczne w analizie hutniczej“, „Dwie metody określania niklu drogą elektrolityczną“, „Postępy chemii hutniczej w r. 1909“ (1910 r.), „Odczynniki organiczne w analizie hutniczej“, „Określanie chromu w stali chromo wolframowej“, „Metoda objętościowa określania wodoru“ (1911 r.), „Postępy metalurgii w r. 1910“, „Analiza hutnicza“, „Postępy chemii analitycznej i hutniczej w r. 1911“ (1912 r.), „Analiza hutnicza“, „Postępy chemii analitycznej i hutniczej w r. 1912“ (1913 r.), „Sposoby wykonywania, oddzielania i określania antymonu“, „Szybki sposób miarowy określania antymonu w antymonie metalicznym i jego stopach“, „Określenie ilościowe wody w paliwie płynnym“, „Elektro metalurgia cynku, miedzi, glinu, złota i srebra“, „Sposoby oddzielania i określania glinu“ (1914 r.).

W *Czasop. techn.* lw. podawał Wacław Nałęcz Przetocki, radca górniczy i naczelnik salin corocznie od 1893 do 1913 r. statystykę: „Górnictwo i hutnictwo w Galicyi w r. (1892—1911)“. W r. 1894 podał także statystykę za r. 1892 w czasopiśmie *Nafta*.

Równocześnie, w czasopiśmie *Nafta* pisali: Antoni Błażowski (ur r. 1858 zm. 1894) „Wiercenie wolno-spadowe a kanadyjskie“ (1893 r.); inżynier Julian Fabiański: „Środki celem powiększenia wydajności ropy z otworów wiertniczych“, „Zgniecenie rur hermetycznych“, „Otwór świdrowy w Batiza (okręg Izavölgy, komitat Marmaros)“, „Przedstawienie graficzne dzienników wiertniczych“, „Wiercenia za ropą w komitacie Marmaros (odczyt na VII międzynarodowym zjeździe techników wiertniczych we Lwowie 1894 r.)“, (1894 r.), „W sprawie krzywych otworów firmy Frank i S-ka“ (1907 r.); Nemo z Kaukazu: „Kilka słów o przemyśle naftowym na Kaukazie“, „Korespondencya z Baku“ (1894 r.); inż. górnik Stanisław Nowak „Wiercenia

kanadyjskie a luźno-spadowe" (1894 r.), „O rozszerzaczach (1895 r.); inż. Zygmunt Nowosielski: „Pogląd na rozwój przemysłu naftowego" (1893/4 r.), „Węgiel i nafta" (1894 r.), „Waga do ważenia płynów w rezerwoarach" (1910 r.), „Rzekome zawodnienie terenów naftowych w Tustanowicach" (1911 r.), „Motory gazowe przy głębokich wierceniach" (1903 r.); Wiktor Remiszewski „Głębokie wiercenia na placu wystawy krajowej we Lwowie" (1894 r.).

Geolog dr. Wilhelm Friedberg помещал в czasopiśmie *Kosmos*, od r. 1893 recenzje i sprawozdania a następnie studia: „Przyczynek do znajomości otwornic kredowego marglu lwowskiego" (1897 r.), „Studia geologiczne w okolicy Rzeszowa i Łańcuta" (1899 r.), „Piryty w ile eoceńskim koło Tyczyna" (1903 r.), „Rewizja fauny miocenu w Rzegocinie" (1905 r.), „Kilka uwag w sprawie wydm nizu rzeszowskiego", „Dodatek do fauny Sarmatu, okolicy Tarnobrzega" (1907 r.), „Gips w Mostkach koło Pustomyt" (1909 r.), „Utwory miocénskie w Europie i próby podziału tych utworów Polski" (1911/12), „Warstwy miocénskie w Karaczynowie koło Lwowa" (1911 r.), „Kilka spostrzeżeń z zakresu formacji miocénskiej w Galicyi" (1912 r.). W czasopiśmie *Wszelchświat* „Sarmat w okolicy Sandomierza i Tarnobrzegu" (1905 r.), „Diuny w Arcahon" (1906 r.), „Stosunek piaskowca karpackiego do śląsko-polskiego zagłębia węglowego", „Znaczenie otwornic w Geologii" (1908 r.). W *Rozprawach Akad. Um.* „Otwornice warstw inoceramowych okolicy Rzeszowa i Dębicy¹⁾ (1901 r.), „Zagłębie miocénskie Rzeszowa, cz. I" (1903 r.), „cz. II." (1906 r.).

Opracował zesz. XVI „Atlasu geologicznego Galicyi" (Rudnik i Raniżów, Ropczyce i Dębica, Rzeszów i Łańcut²⁾; w *Sprawozdaniu gimnazjum w*

¹⁾ Odbitka Kraków 1902, 8-a, str. 70.

²⁾ Text do zeszytu XVI—Kraków 1903, 8-a, str. 147.

Rzeszowie podał rys popularno-naukowy „Woda jako czynnik geologiczny¹⁾”, w cz. *Kosmos* „Studia nad formacją mioceńską ziem polskich” I część (1914 r.).

Geolog Józef Grzybowski, podawał wyniki swych badań w czasopiśmie *Kosmos*: „Fukoidy i hieroglify”, „Wiwianit w okolicy Dęboszyna”, „Dotychczasowe rezultaty badań mikroskopowych namułów wiertniczych galicyjskich kopalni naftowych”, „Mikrofauna karpackiego piaskowca z pod Dukli” (1895 r.), „Studia mikroskopowe nad zielonymi zlepieńcami wschodnich Karpat”, „Sprawozdanie z badań geologicznych okolicy Tarnowa, Pilzna i Ciężkowic (wspólnie z H. Walterem)” (1896 r.); „Mikroskopowe badania namułów wiertniczych z kopalni naftowych” (1897 r.), „Dolna kreda w okolicy Donarudza” (1901 r.); w *Rozprawach Akad. Um.* „Mikrofauna karpackiego piaskowca z pod Dukli” (1895 r.), „Otwornice czerwonych iłów z Wadowic” (1896 r.), „Otwornice pokładów naftonośnych okolicy Krosna” (1898 r.²⁾), „Otwornice warstw mioceanowych okolicy Gorlic” (1901 r.), w *Buletynie Akademii* (po francusku) „Borysław”³⁾, w czasopiśmie *Nafta* „Przyczynek do geologii Borysławia” (1908 r.), w *Przeglądzie gór.-hutn.* „Granica wschodnia Krakowskiego zagłębia węglowego”. Opracował zeszyt XIV „Atlasu geologicznego Galicyi. Pilzno i Ciężkowice, Brzostek i Strzyżów, Tyczyn i Dynów⁴⁾”; ogłosił wspólnie z K. Wójcikiem: „Monografia węglowego zagłębia krakowskiego. Część I z 2 mapami⁵⁾”.

Inżynier górniczy Michał Łempicki podał w *Przegl. Techn.* artykuły: „Przemysł górniczy okręgu sosnowickiego w 1893 i 1894” (1895 r.), „Czwarty

¹⁾ Odbitka Lwów 1902, 8-a, str. 63.

²⁾ Odbitka 8-a, str. 72 z 2 tabl.

³⁾ Kraków 1903. 1 tablica. Text 8-a, str. 90 z 3 tabl.

⁴⁾ Odbitka: Cracovie 1907, 8°, str. 87—124.

⁵⁾ Kraków 1908, 4°, str. 156.

zjazd przemysłowców górniczych Królestwa Polskiego" (1897 r.), „Exploatacja cienkich pokładów węgla w zagłębiu Dąbrowskiem" 1898 r.), „Analiza chemiczna węgla kamiennego z kopalni Tow. Hr. Renarda", „Ceny węgla w Belgii", „Francuski rynek węglowy w r. 1898 i 1899", „Przemysł górniczy w Traanswalu w r. 1898" (1899 r.); w *Przeglądzie gór.-hutn.* „Asbest" (1908 r.).

Karol Koziorowski podał w *Pamiętniku Fizyograficznym* pracę p. t. „Rudy żelazne ze wschodniego okręgu górniczego i przyczynki do geologii niektórych miejscowości tegoż okręgu" (t. XIII z r. 1895); w *Chemiku Polskim* „Procentowość galmanów krajowych i kilka słów o minerałach pośród nich napotykanych", „Oznaczanie cynku według metody Schaffuera", „Ze statystyki naszego przemysłu cynkowego" (1902 r.), „Pyłek cynkowy, jako materiał dostarczający kadmu" (1905 r.), „Baryt kielecki", „Dolomity gór kieleckich" (1906 r.). Artykuły dwóch lat ostatnich drukowane były równocześnie w *Przeglądzie Gór.-Hutn.* W czasopiśmie *Wszeczeńświat* „Kruszec ołowiany Łagowski i wydobywanie jego za Augusta II-go" (1902 r.), „Wybuch Wezuwiusza w r. 1631 i społeczny polski opis jego" (1910 r.).

Inżynier górniczy Feliks Piestrak podał w *Czasop. Techn. lw.:* „Dyamentowe wiercenie" (1895 r.), „Kątomierz prostoliniowy", „Przyrządy ratunkowe w kopalniach" (1897 r.), „Kilka słów o kopalni Wielickiej" (1900 r.), „Dawne zapiski o wielickiej kopalni soli", „Plany kopalni Wielickiej Marcina Germana z r. 1638 i 1648"¹⁾, „Słowniczek dawnych wyrażeń górniczych", „Wykreślne przedstawienie produkcji górniczej Austrii w dziesięcioleciu 1889—1898 z tabl. autografowaną, w trzech częściach" (1901 r.), „Gazy węglowodorowe w kopalni soli w Wieliczce", „Szyby kopalni soli w Bochni", „Zawaliska w Wieliczce" (1902 r.), „Lutnie po-

¹⁾ Odbitka Lwów 1902, 8°, str. 31.

wietrzne z płótna“, „Jerzego Agricoli *De re metallica*“ (1903 r.), „Jodoka Willichiusa *de salinis cracovianis observatio*“ (1904 r.), „Plany kopalni wielickiej Gottfryda Borlacha z r. 1743“ (1905 r.), „Szkic monograficzny salin Dolińskich¹⁾“ (1907 r.); w *Przeglądzie Techn.* „Kilka słów o kopalni Wielickiej“ (1900 r.), „Przyczynek do dziejów Wieliczki“, „Szyby kopalniane soli w Bochni“ (1902 r.); w *Przeglądzie gór.-hutn.*: „Saliny w Galicyi i na Bukowinie“, „Szkoła górnicza w Wieliczce“ (1910 r.), „Płody kopalne w Galicyi (Część ogólna. Sól. Węgiel. Olej skalny i wosk ziemny)“ (1912 r.). Oddzielnie wydał; „Kilka słów o Wieliczce i jej kopalniach²⁾“ a powołany w r. 1909 do objęcia kierownictwa świeżo zreorganizowanej a od 1861 r. istniejącej c. k. Szkoły górniczej w Wieliczce zajął się ułożeniem nieodzownego dla tego zakładu słownika górniczego niemiecko-polskiego. Jakoż w r. 1913 przy pomocy ministerjum skarbu w Wiedniu, wydał w Wieliczce, własnym nakładem „Niemiecko-polski słownik górniczy, opracowany z okazji 50-letniego istnienia c. k. Szkoły górniczej w Wieliczce i poświęcony polskim szkołom górniczym³⁾“. Jeden to z najcenniejszych nabytków naszego piśmiennictwa technicznego lat ostatnich.

W czasopiśmie *Nafta* pisali jeszcze w tym czasie: J. Bocheński „Obecne położenie kopalń węgla czarnego w krakowskiem zagłębiu oraz konkurencja węgla pruskich w Galicyi“ (1898 r.), H. Höfer „Zapiski historyczne o nafcie galicyjskiej“ (1895 r.), inż. Br. Murawski „Ukośny otwór w arsenale w Briansku (odczyt)“ (1895 r.), R. A. Ostrejko, b. uczeń politechniki lwowskiej, pracujący w Baku,

¹⁾ Odbitka Lwów 1907, 8°, str. 93.

²⁾ Kraków 1903, 8°, str. 48 z ilustracyami Jana Czernieckiego.

³⁾ Wieliczka 1913, 8°, str. 539.

„Nowy sposób dystylacji ciężkich gatunków ropy“ (1895 r.), „O pochłanianiu azotu przez produkta naftowe“ (1899 r.), Puk (pseudonim) „Torpedowanie szybu Nr. 2 w Witwicy, w kopalni Nafty dr. Zuberera i Witowskiego“ (1895 r.), Ludwik Schul „Kwestya naftowa“ (1895 r.), „Pompa z ogrzewaniem do pompowania silnie parafinowych rof z szybów (patent L. Schula) (1907 r.), W. Siczyński „O występowaniu nafty w Oelheim“ (1895 r.).

Inż. Edward Hankus (ur. 1874, zm. 1901), po recenzjach (1896 r.) podał w *Przegl. Techn.* „Analiza chemiczna w kopalniach węgla“ (1897 r.), „Badania chemiczne powietrza w kopalniach węgla“, „Najnowsze przyrządy ratunkowe dla kopalni węgla“ (1898 r.), „Nowy aparat do analizy gazów (generatorowych z wielkich pieców, kopalnianych i t. p.)“, „Wpływ wydzielających się w kopalniach węgla gazów, na organizm ludzki i płomień lampy“ (1899 r.), „Dzisiejsze sposoby koksowania węgla kamiennego“, „Oznaczanie wartości opałowej węgla kamiennych“ (1900 r.); w *Czasop. Techn. krak.* „Urządzenie pracowni chemicznej w kopalniach węgla Orłów—Łazy—Dąbrowa na Śląsku“ (1897 r.), „Gazy w kopalniach węgla na Śląsku austriackim“ (1898 r.). Hankus drukował także swoje prace z zakresu górnictwa w niemieckich czasopismach austriackich.

Żywą działalność piśmienniczą w dziale górnictwa rozwijał w *Przegl. Techn.* sekretarz Rady Zjazdów Górniczych Kazimierz Srokowski, podając w latach 1897—1899 długi szereg artykułów, przeważnie statystycznej treści, dotyczących wydobywania i przewozu węgla, przemysłu węglowego i innych działów górnictwa. Podał tam jeszcze obszernie sprawozdanie „Zjazd VI przemysłowców górniczych Królestwa Polskiego“ (1903 r.) a następnie przyjął czynny udział w redakcyi *Przeglądu Gór.-Hutn.* i od r. 1910 prowadzi to czasopismo jako

redaktor główny. W *Pamiętniku Zjazdu polskich górników w Krakowie w r. 1906* zamieszczone zostały dwa jego referaty: „Przemysł górniczy w Król. Pol.“ i „Przemysł cynkowy w Król. Pol.“. Oddzielnie wydał: „Zbiór przepisów dotyczących prowadzenia robót górniczych ze względu na ich bezpieczeństwo¹⁾“.

Zygmunt Weyberg, profesor mineralogii w uniwersytecie lwowskim, pisał w czasopiśmie *Wszechświat*: „Jak rosną kryształy“, „Od czego zależy postać kryształu“ (1897 r.), podał w *Wiadomościach matematycznych* „Studia doświadczalne nad rozrostem kryształów“ (1899 r.), przełożył F. Loevl'a „Zarys nauki o skałach dla turystów i samouków²⁾“, zamieścił w *Pamiętniku Tow. Tatrzańskiego* „Przyczynki do petrografii trzonu krystalicznego tatrzańskiego“ (1902 i 1903 r.), podał w *Rozprawach* ak. um. pracę „Kryształy klasy bisfenoidu tatrzańskiego“ (1906 r.), w *Chemiku Polskim* wyniki badań nad glinokrzemianami (1906 r.), wydał „Wiadomości początkowe z krystalografii, według dzieł G. Wolfa i T. Liebisch³⁾“, „Wiadomości początkowe z mineralogii“, „Podręcznik dla szkół średnich⁴⁾“, w *Sprawozdaniach Tow. Nauk. Warsz.* (1908—1912) podawał wyniki badań nad sodalitami, muskowitami, biotytytami, skaleniami tatrzańskimi, łyszczykami.

Mąkowski Czesław podał *Przegl. Techn.* „Ruda żelazna Uralu i Krzywego Rogu“ (1898 r.), „Merydyanoskop górniczy“ (1903 r.), w czasopiśmie *Kosmos*: „Merydyanoskop górniczy, czyli przyrząd do szybkiego oznaczania biegu pokładów, bez uciekania się do igiełki magnesowej“ (1902 r.).

Inż. Adolf Wolski pisał w *Przegl. Techn.* „W

¹⁾ Dąbrowa 1912. Wydanie Rady zjazdów przemysłowców górniczych w Królestwie Polskiem. 17 X II, str. 280.

²⁾ Warszawa 1900, 8°, str. 123.

³⁾ Warszawa 1905, str. 251.

⁴⁾ Warszawa 1907, 8°, str. 160.

sprawie najważniejszej formy wewnętrznej wielkich pieców" (1898 r.), „O urządzeniu wielkiego pieca z samogeneracją gazów wielkopieczowych" (1899 r.), „Żelazo na przełomie dwóch wieków", „Zaostrzone słupki oprawy chodnikowej" (1901 r.).

W czasopiśmie *Nafta* podał dr. Stefan Bartoszewicz „Kaloryczne wartości olei mineralnych" (1898 r.), „Przyczynek do kwestyi powstawania ropy" (1899 r.), „Ropa, jako materiał opałow¹⁾" (1903 r.), „Organizacya eksportu naszego przemysłu naftowego i przemysł naftowy amerykański", „Przemysł naftowy kaukaski w r. 1904", „Nasz przemysł naftowy w r. 1903 w świetle cyfr", „Spirytus i produkcja naftowa, jako materiały do oświetlania i wytwarzania siły motorowej" (1904 r.), „Walka o zbyt produktów naftowych w Niemczech" (1905 r.), „Historya i stan ekonomiczny przemysłu naftowego w Galicyi (odczyt)" (1906 r.). W r. 1904 wszedł Bartoszewicz do redakcyi czasopisma *Nafta*, które w latach 1905—1908 wychodziło pod redakcją wspólną Załozieckiego i Bartoszewicza a od 1909 pod wyłączną redakcją Bartoszewicza.

W *Pamiętniku Zjazdu polskich górników w Krakowie* w r. 1906 podany był jego referat „Historya i stan ekonomiczny przemysłu naftowego w Galicyi".

Inżynier hydrotechnik Alexander Rychłowski podał w *Rzegl. Techn.*: „Nowy głęboki otwór w Ciechocinku" (1899 r.), „O wodach podziemnych Łodzi (streszczenie odczytu wygłoszonego w Sekcyi Łódzkiej)" (1903 r.), „Przyczynek do hydrologii Królestwa Polskiego" (1905 r.). Założone przezeń biuro techniczne pod firmą Inż. Rychłowski, Wehr i S-ka, zajmując się robotami wiertniczymi, zebrało, przy wykonywaniu 1232 otworów świdrowych, bogaty materiał do hydrologii naszego kraju. Materiał ten ogłosił drukiem kierownik biura Bolesław

¹⁾ Odbitka Lwów 1903, 4°, str. 10.

Rychłowski p. t. „Materiały do Hydrologii Królestwa Polskiego i ziem przyległych¹⁾“.

W *Przegl. Techn.* pisali w tych czasach: Adamiecki K. „Puste koła zębatę do przenoszenia ruchu w walcowniach“, „Gazowy piec żarowy z rekuperatorem do ogrzewania i gliowania blachy“, „Kolektory w hutach żelaznych“ (1897 r.), „Metoda wykreślna organizowania pracy zbiorowej w walcowniach“ (1909 r.); Andrychewicz Stefan „Uwagi nad obliczaniem lontów własnych w przemyśle dobywalnym“ (1898 r.); Bokalski K. „Przyczynek do odbudowy cienkich pokładów węgla“ (1897 r.), Chromiński Wł. „Analiza chemiczna a fizyczne właściwości żelaza“ (1899 r.); Gadomski Felicyan „Odbudowa z podsadzką w kopalniach węgla Arnar w Asturii“, „Przyrząd do oczyszczania i smarowania lin wydobywalnych“ (1898 r.), „O spóźnionych wybuchach“ (1900 r.); Jeziorański Leon „Zwierzęce pochodzenie ropy naftowej“ (1896 r.); Krzyżanowski J. „Wszechświatowa produkcja węgla kamiennego“, „Parę uwag z powodu pożaru w kopalni Kleofas na Śląsku“, „Przemysł solny w gospodarstwie społecznym i sól w przyrodzie“, „O zapasach rud żelaznych w południowej Rosyi“ (1896 r.), „Tamy izolacyjne około szybowe i węzłowe“, „Tama przenośna Wagnera“, „Przyczynek do rozprawy p. Karwacińskiego o urządzaniu w szybach drabin“ (1897 r.); Mędrzecki Stanisław „Warunki techniczne i eksploatacja rud żelaznych w Cumberland“ (1898 r.); Siennicki K. „Kilka słów o zapasach rud żelaznych w Rosyi“ (1898 r.), „Dla odlewni żelaza“ (1899 r.). Fr. Świeżyński „Materiały do sprawy otrzymywania koksu z węgla kamiennego“ (1898 r.), „Skład chemiczny i wartość cieplikowa węgla kamiennego w 14 ławicach redenowskiego pokładu kopalni Paryż w zagłębiu Dąbrowskiem“ (1899 r.). W czasopiśmie *Naf-ta*: Inż. L. Gawroński „Borysław wobec przeszłości

²⁾ Warszawa 1917, 8^c, str. 738.

i przyszłości" (1898 r.), „Dzisiejsze poglądy na geologię Karpat i drugorzędne złoża nafty" (1907 r.). Prof. dr. Rehman „Olej skalny i wosk ziemny w Karpatach" (1896 r.); inż. Paweł Stein (Wiedeń) „Korzyści metody płuczkowej w wiertnictwie naftowym" (1899 r.), „Wiercenie szybko udarowe, jego rozwój i kryteria (wyciąg z broszury mającej wyjść p. t. Obecny stan techniki głębokich wierceń)" (1904 r.); dr. Rudolf Wischin (Baku) „Aparat destylacyjny Rugozina dla ropy i mazi ponaftowej" (1899 r.).

W latach 1900—1905 pomnożyli grono piszących w różnych działach górnictwa i hutnictwa: Albrecht, Bielski, Klebert, Kolendo, Kowarzyk, Łaszczyńscy, Łukaszewski, Michalski, Pilarski, Plewiński, Wieleżyński, Żukowski.

Inż. Andrzej Albrecht (ur. 1852, zm. 1906), podał w *Przegl. Techn.* pierwszą część pracy: „Kopalnie galmanu bolesławsko-olkuskie" (1901 r.), opisując zamożność kopalń, charakterystykę złóż i sposoby ich odwadniania. W *Przegl. Górn.-Hutn.* zamieścił „Materiały do historii kopalń galmanu w Królestwie Polskiem" (1904 r.).

Inż. Zygmunt Bielski podał w *Przegl. Techn.* artykuł: „Historia żelaza w starożytności" (1904 r.); w *Przegl. Górn.-Hutn.* „Stratometr (upadomierz wiertniczy dr. Meinego), „Ryg wiertniczy A. Faucka i S-ki" (1904 r.); w czasopiśmie *Nafta* „Żóraw wiertniczy Express" (1904 r.) „Torpedowanie szybu w Potoku", „Rzut oka na nowsze sposoby głębokiego wiercenia" (1905 r.); w *Czasop. Techn. lw.* „Południowo - rosyjski przemysł górniczo - hutniczy" (1909 r.).

Klebert A. w czasopiśmie *Nafta*: „O przewodach ratunkowych (do odgwożdżenia szybu)" (1905 r.); w *Przeglądzie Technicznym Naftowym* (dodatku do czasopisma *Nafta*) „Rozwój żórawia wiertniczego kanadyjskiego w Galicyi" (1907 r.).

Kowarzyk H., dyrektor huty w Niedzieliskach,

w *Czasop. Techn. lw.* „Projekt rozwoju hutnictwa cynku w W. Księstwie Krakowskiem“ (1903 r.); w *Przegl. Techn.* „Urządzenia separacyi węgla w zakładach górniczych gwarectwa węglowego w Jaworznie“ (1905 r.).

Łaszczyński Stanisław dr. w *Chem. Pol.* „Prze-rabianie rud miedzianych kieleckich drogą mokrą“ (1902 r), „Złoże rud miedzianych w Miedziance pod Chęcunami“ (1905 r.); w *Pamiętniku Zjazdu pol-skich górników w Krakowie w r. 1906* „Materiały wybuchowe zawierające chlorany alkaliczne“.

Łaszczyński Bolesław w *Przegl. Techn.* „Mie-dzianka, rzecz o przeszłości, teraźniejszości i przy-szłości kopalń miedzi w Miedziance“ (1905 r.); w *Przegl. Górn.-Hutn.* „Wiercenie mechaniczne w gór-nictwie“ (1906 r.).

Inż. Adam Łukaszewski (ur. 1876, zm. 1912), docent politechniki lwowskiej, w *Przegl. Górn.-Hutn.* „O urządzeniu szybu wyciągowego na kopalni wos-ku ziemnego galicyjskiego banku kredytowego w Boryslawiu“ (1903 r.), „O stanie techniki górniczej w końcu 1903 r.“ (1904 r.), „Zbiorniki ziemne na ropę i ich budowa“ (1909 r.); w *Czasop. Techn. lw.* „Elektryczna maszyna wywozowa“ (1904 r.), „Zbior-niki ziemne na ropę i ich budowa“ (1909 r.); w cza-sopiśmie *Nafta* „Wieże wiertnicze, rezerwoary ziem-ne i gromozwody“ (1908 r.).

Stanisław Pilarski podał w *Chem. Pol.* „Wpływ-temperatury ciekłego powietrza na własności me-chaniczne żelaza i jego stopów“ (1905 r.); w *Przegl. Górn.-Hutn.* „Zastosowanie powietrza suchego w pro-cesie wielkopiecowym“, „Analiza stali narzędzio-wej i stopów“ (1905 r.), „Przyczynek do teorii sta-li niklowej“ (1906 r.); w *Przegl. Techn.* „Glosa-ryusz metalograficzny“ (1908 r.). Stefan Plewiń-ski w *Chem. Polsk.* „Żelazo i krzys żelazny w państwie rosyjskiem“ (1903 r.), „Nowe prądy w hutnictwie żelaznem“, „Przemysł żelazny w państwie rosyjskiem w r. 1903“ (1904 r.),

„Tantal metaliczny” (1905 r.); w *Przegl. Górn.-Hutn.* „Teorya procesu wielkopiecowego”, „Tantal metaliczny” (1905 r.).

Inż. Marian Wieleżyński w *Chem. Polsk.* „Temperatury zapłoniczenia frakcyj naftowych” (1903 r.); w czasopiśmie *Nafta* „Metody oznaczania wartości opałowej produktów naftowych” (1903 r.), „W sprawie zanieczyszczeń ropy borysławskiej”, „O ropie borysławskiej (studium porównawcze)” (1904 r.); w czasopiśmie *Ropa* „Badania przy gazociągu Dąbrowa—Dobrohość”, „Obliczenie zakładu gazowego pod względem gospodarczym”, „Analiza ropy z szybu Tow. Magyar Karpati Petroleum R. T. Izaszacsal (Węgry)”, „Analiza ropy” (1912 r.).

Stanisław Żukowski w *Przegl. Techn.* „Sprawozdanie ze zjazdu przemysłowców górniczych w Rossyi i wystawy w Düsseldorfie” (1902/3), w *Przegl. Górn.-Hutn.* „Prostownie szyn kolejowych na zimno i na gorąco” (1905 r.).

Oddzielnie wydali w tym czasie: Franciszek Brzezowski „Środki zaradcze w celu uzdrowienia przemysłu naftowego w Borysławiu”¹⁾, J. Hołobek „Stosunki geologiczne pokładów naftonośnych i wosku w Borysławiu. Przewodnik dla wycieczek 9-go międzynarodowego kongresu geologicznego”²⁾ Mirecki i S-ka inż. gór. „Poszukiwania górnicze i wiertnictwo u nas i za granicą”³⁾, Stanisław Musiatowicz „Nafta, jej powstanie i użyteczność. Lampy i motory naftowe”⁴⁾, Marian Rosenberg „Przepisy górniczo-policyjne dla kopalni oleju skalnego w Galicyi”⁵⁾, Józef Sroczyński „O wulkanach i przyczynach wulkanizmu”⁶⁾.

¹⁾ Cieszyn 1903, 8°, str. 8.

²⁾ Wiedeń 1904.

³⁾ Warszawa 1900, nakł. Biura technicznego Mirecki i S-ka, 8°, str. 37.

⁴⁾ Warszawa 1905, 16-a, str. 65

⁵⁾ Lwów 1904, 8-a, str. 85.

⁶⁾ Sprawozdanie gimnazjum w Stanisławowie za r. 1904/5. Stanisławów 1905. Odbitka 8°, str. 50.

Prace innych autorów podane w tym czasie w poszczególnych czasopismach:

Kosmos. Julian Tokarski „O dyamentach marmaroskich“, „Melanteryt i keramokolit w karpackich łupkach menilitowych“ (1905 r.), „Przyczynek do znajomości luźnych kryształów gipsu z Dobrzyńa“ (1909 r.), „Wapień z Rubi koło Utrery w Andaluzji“, „Syngenit z Morszyna“ (1910 r.)

Wszechświat. Wacław Jacuński „Doświadczenie w geologii“ (1900 r.), „Występowanie żelaza w przyrodzie“ (1901 r.), „Ruch skorupy ziemskiej, jako przyczyna epoki lodowej“ (1906 r.), Józef Sioma „O złocie w przyrodzie“ (1901 r.), „Występowanie platyny w skorupie ziemskiej“ (1902 r.).

Czasop. Techn. lw. Zygmunt Heyda „Wyniki prób z materiałem strzelniczym dynamonem“ (1900 r.), Władysław Wojtan „Słownictwo, odnoszące się do miernictwa górniczego“ (1900 r.), Henryk Kikinger „Złoże węgla brunatnego w północno-wschodniej Galicji“ (1904 r.).

Przegląd Techniczny. J. Fedorowicz „Notatka o kopalniach węgla w Montranbert“ (1902 r.); J. Goldberg „Urządzenie laboratorium metalograficznego“, „Przegrzanie miękiej stali“, „Wpływ krzemu na żelazo“ (1902 r.), „Budowa krystalograficzna i skład chemiczny szyn stalowych“, „Kilka uwag o oznaczaniu węgla w żelazie“ (1903 r.); Teofil Hajdo „Przyczynek do ustanowienia różnicy o budowie żużli wielkopieczowych a m. ziarnowanego i nieziarnowanego“ (1900 r.), „Sposób L. Bluma szybkiego oznaczenia tlenku wapniowego w żużlu wielkopieczowym“ (1901 r.); R. Kinastowski „Przemysł cynkowy w Królestwie Polskim w r. 1902“, „Przemysł węglowy w Królestwie Polskim w r. 1902“ (1903 r.); Rafał Kornilowicz „O mikroskopowym badaniu metali“ (1905 r.); Stefan Lenartowicz „Cztery szkice z praktyki naftowej“ (1905 r.); Stefan Pleszczyński „Nowy aparat do określania węgla w

żelazie i stali" (1903 r.); Rodakowski „Nafta jako opał dla przemysłu" (1902 r.); Rychter T. „Notatki o wielkich piecach" (1902 r.); Stefan Stankiewicz (ur. 1877, zm. 1906) „O wyparowywaniu cynku z rud" (1903 r.); Jan Wojciechowski „O generatorach gazowych" (1902 r.); W. Zawadzki „Użytkowanie gazów z wielkich pieców do wytwarzania siły" (1901 r.); S. Ziemia „Zestawienie wszechświatowej produkcji ropy od 1859—1900", „Kilka cyfr i uwag o przemyśle manganowym na Kaukazie" (1900 r.), „Przemysł górniczo-hutniczy na Kaukazie" (1901 r.).

Przegląd Górniczo-Hutniczy. Henryk Czeczot „O odbudowie pokładu Szczęsny w kopalni Saturn" (1904 r.), „Przewietrzanie robót podziemnych w kopalni Saturn" (1905, 1907 i 1909 r.), „Sprawozdanie z wycieczki do Stanów Zjednoczonych Amer. Półn." (1905 r.), „Teorya prądów przekątnych" (1910 r.); Stanisław Majewski „Sylwinit w Kałuszu" (1905 r.), „Przemysł górniczy na półwyspie Bałkańskim", „Sól polska w początkach panowania austriackiego w Galicyi" (1914 r.), Walery Swirtun „Żelazna odbudowa piętra przy robotach podsadzkowych w kopalni Grodziec", „Stare roboty górnicze w Portugalii z czasów rzymskich" (1905 r.); Aleksander Tysza „Wyniki rocznej próby stosowania podsadzki płynnej w kopalni Kazimierz" (1905 r.), „Próby stosowania światła acetylenowego w robotach górniczych" (1907 r.), „Zamiana obudowy drzewnej szybu Wilhelm II Królewskich zakładów górniczych w okręgu Saar przez obudowę żelazo-betonową" (1909 r.), „Odbudowa grubych pokładów węgla na dwie warstwy" (1910 r.); Józef Zieliński „Kilka słów o odbudowie grubych pokładów węgla brunatnego w Czechach" (1905 r.), „O zastosowaniu materiałów wybuchowych bezpiecznych" (1906 r.); Żmigrodzki „Sortownik magnetyczny" (1904 r.).

Nafta. Stanisław Czerwiński „Taran p. Wolskiego" (1903 r.), inż. dr. Meine „O stratametrach

(referat z międzynarodowego zjazdu techników wiertniczych w Wiedniu)" (1903 r.), inż. Wiktor Petit „O zawodnianiu terenów naftowych przez płuczkę wodną“, „O torpedowaniu szybów naftowych" (1905 r.), Jan Sholman „Polemika z p. Angermanem“, „Borysław pod względem geologiczno-tektonicznym (wyciąg z raportu przedstawionego na kongresie górniczym w Wiedniu) (1904 r.), Wit Sulimirski „Kilka słów do polemiki p. Sholmana z p. Angermanem" (1904 r.), inż. Władysław Szajnok „Zastosowanie przegrzanej pary w kopalnictwie“, „Jeszcze o motorach w kopalniach nafty" (1904 r.), inż. H. Winkel „Jeszcze o zawodnianiu" (1904 r.).

Z dziedziny geologii i mineralogii ogłosili prace: Franciszek Bartonec inspektor górniczy w Sierzy w *Przegl. Techn.* „Utwory węglowe Galicji zachodniej i ich znaczenie ekonomiczne" (1901 r.). O tym przedmiocie autor miał odczyt na Zjeździe przemysłowym w Krakowie i wyciąg z tego odczytu p. t. „Ułożenie pokładów węglowych w Galicji oraz ekonomiczne znaczenie tychże" wyszedł w oddzielnej broszurze¹⁾. W czasopiśmie *Kosmos* podał „Przyczynek do geologii okolic Libiąża" (1904 r.).

Stanisław Karczewski w *Pamiętniku Fizyograficznym* „O faunie warstw podredenowych Dąbrowskiego Zagłębia węglowego" (1904 r.), „O budowie mikroskopowej węgla kamiennego z Dąbrowy Górniczej" (1907 r.); w czasopiśmie *Kosmos* „Przyczynek do charakterystyki warstw subredenowskich w Dąbrowskiem Zagłębiu węglowym" (1905 r.).

Józef Kolski w czasopiśmie *Wszechświat* „Odkrycie osadów morskich trzeciorzędowych pod Płockiem“, „O erozi dorzecza Wisły" (1903 r.), „O znaczeniu geologii praktycznej“, „Geologiczny przekrój gruntu wzdłuż linii nowoprojektowanego mostu kolejowego przez Wisłę pod Warszawą“, „O pias-

¹⁾ Kraków 1901, 4-a, str. 9.

kowcach płockich" (1904 r.); w *Przegl. Gór. Hutn.* „Powstawanie pokładów węgla w zagłębiu Donieckim" (1913 r.).

W *Rocznikach Tow. Przyj. Nauk w Poznaniu* (t XXXI) ogłoszoną była praca Kazimierza Fr. Krajewskiego „Okres dyluwialny i wpływ jego na orohydrografię W. Księstwa Poznańskiego" (1905 r.¹⁾.

Profesor geologii w uniw. warsz. Jan Lewiński podał w *Pamiętniku Fizyograficznym* „Przyczynek do znajomości utworów jurskich na wschodnim zboczu gór Ś-to Krzyskich", „Dopełnienie do spisu bibliograficznego dzieł i artykułów, dotyczących geologii Królestwa Polskiego, Galicyi i krajów przyległych" (t. XVIII z r. 1902), „Sprawozdanie z badań geologicznych, dokonanych wzdłuż drogi żelaznej Warszawsko-Kaliskiej (t. XVIII z r. 1904), w czasopiśmie *Kosmos* „Przyczynek do geologii Radomia" (1906 r.), „Notatka z powodu rozprawy prof. J. Siemiradzkiego p. t. „O formacjach trzeciorzędowych w Polsce" (1907 r.); w *Sprawozdaniach Tow. Nauk. Warsz.* „Kellowej i oxford na zboczu zachodnim gór Ś-to Krzyskich" (1908 r.), „Przyczynek do znajomości utworów górno-jurajskich na Kujawach" (1910 r.), „Utwory jurajskie na zachodnim zboczu gór Ś-to Krzyskich" (1912 r.), „Utwory lodowcowe w okolicach Ojcowa" (1913 r.), „Głęboki otwór świdrowy w Mińsku Litewskim", „Z morfologii dzikich pól", „Geosynklina północno-polska" (1915 r.), „Przyczynek do geologii Kalisza" (1916 r.); w *Rozprawach Ak. Um.* „Utwory jurajskie t. zw. pasma Sulejowskiego²⁾" (1908 r.), „Pasma przedborskie³⁾" (1908 r.); w *Przegl. Gór.-Hutn.* Sprawozdanie pracowni geologicznej za r. 1911 (1912 r.).

Mieczysław Limanowski w czasopiśmie *Kosmos* „Fauna werfeńska w Tatrach" (1901 r.), „Spi-

¹⁾ Odbitka Poznań 1905, 8-a, str. 15.

²⁾ „ Kraków 1908, 8°, str. 26.

³⁾ „ Kraków 1908, 8°, str. 28.

rifer mosquensis i supramosquensis (?) w Krakowskiem" (1903 r.), „Odkrycie płatu dolnotatrzańskiego w pasmie Czerwonych Wierchów na Gładkiem¹⁾ (1904 r.), „Rzut oka na architekturę Karpat (1905 r.), „Czy eocen w Tatrach transgreduje na miejscu, czy został przywleczony z dołu" (1910 r.); w *Pamiętniku Tow. Tatr.* „Perm i tryas lądowy w Tatrach"²⁾ (1903 r.), „Wycieczka w Tatry i Pieniny" (IX międzynarodowy kongres geologiczny 1903)³⁾ (1904 r.); w *Rozprawach Ak. Um.* „Wielkie przesmyczenia mas skalnych w Dynarydach koło Pustosojny", „Geologiczne przekroje przez wielki fałd Czerwonych Wierchów między doliną Suchej Wody a Chochołowską w Tatrach" (1911 r.); w czasopiśmie *Wszechświat* „W wysokim krasie opodal Adryatyku (1911 r.).

Jarosław Łomnicki, w czasopiśmie *Kosmos* „Ślad lodnika karpackiego u brzegu Karpat" (1901 r.), „Kilka słów o dolnych piaskach miocenijskich w okolicach Lwowa", „Słowo o pewnych szczątkach węzowideł w miocenie", „Drobnny przyczynek do geologicznej znajomości Pokucia" (1902 r.), „Badania geologiczne nad utworami solonośnemi i pokładami soli w Rumunii" (1903 r.), „Sprawozdanie z badań nad rozprzestrzenieniem występowania węgla brunatnego w niektórych okolicach Pokucia" (1904 r.), „Wiadomości tymczasowe o prasarmackiej faunie w miocenie lwowskim" (1906 r.); w *Sprawozdaniach Kom. Fizyogr.* „Otwornice miocenu Pokucia" (1901 r.), „O składnikach tektonicznych Podkarpacia nadworniańskiego-solotwińskiego" (1911 r.). Opracował zeszyt *XVIII* „Atlasu Geologicznego Galicyi" (Stanisławów, Kołomyja, Śniatyn⁴⁾).

¹⁾ Odbitka Kraków 1904, 8-a, str. 7.

²⁾ „ „ 1903, 8-a, str. 39.

³⁾ „ „ 1904, 8-a, str. 55.

⁴⁾ Atlasu kart 3, Text do zesz. *XVIII*, Kraków 1906, 8°, str. 145.

Dr. Walery Łoziński, w czasopiśmie *Kosmos* „Spostrzeżenia geologiczne w dorzeczu Czarnej (Nadnarwiańskiej) Bystrzycy powyżej Zielonej“ (1904 r.), „Wyniki badań hydrogeologicznych w powiecie horodeńskim“ (1905 r.); w *Rozprawach Ak. Um.* „Powstanie jezior dyluwialnych na niżu galicyjskim¹⁾“ (1907 r.), „O mechanicznym wietrzeniu piaskowców w umiarkowanym klimacie“ (1909 r.); w *Sprawozdaniach Kom. Fizyogr.* „Przykład tworzenia się doliny wskutek podziemnych zapadnięć w W. Ks. Krakowskim“, „Glacyalne zjawiska u brzegu północnego dyluwium wzdłuż Karpat i Sudetów“ (1909 r.). Praca jego p. t. „Doliny rzek wschodnio-Karpackich i podolskich²⁾“ wyszła jako dział II, t. I, zesz. 2. Archiwum naukowego wydaw. dla popierania nauki polskiej. Oddzielnie wyszła książka p. t. „Ziemia i jej budowa³⁾“.

Eugeniusz Romer w czasopiśmie *Kosmos* „Kilka wycieczek w źródłiska Bystrzycy, Łomnicy i Cisy Czarnej“ (1904 r.), „Sprawozdanie z wycieczek do wydym niżowych z poglądem na ich powstanie“, „Kilka przyczynków do historii doliny Dniestru“ (1906 r.), „Kilka spostrzeżeń i wniosków nad utworami lodowcowymi pomiędzy Przemyślem a Dobromilem“ (1907 r.); w *Rozprawach Ak. Um.* „Epoka lodowa na Świdowcu⁴⁾“ (1906 r.).

Profesor mineralogii w uniwersytecie warszawskim Stanisław Thugutt w *Rozprawach Ak. Um.* „O zeagonicie nowym produkcie wietrzenia nefelinu“ (1902 r.); w *Chemiku Polsk.* „O pochodzeniu sodalitu w skałach syenitowych“ (1904 r.), „Błędy przy oznaczaniu wody w zeolitach“, „O błyszczu żelaznym jako produkcie rozkładu skaleni“ (1909 r.), „O działaniu barwników organicznych oraz azotanu sre-

¹⁾ Odbitka: Kraków 1907, 8-a, str. 18.

²⁾ Lwów 1905, 8°, str. 70 z fig. w text. i 5 tabl.

³⁾ Kraków (1907), 8-a, str. 219.

⁴⁾ Odbitka: Kraków 1906, 8°, str. 71.

bra na krzemiany“ (1910 r.), „O reakcyach barwnikowych na dzeolity“ (1911 r.); w czasopiśmie *Kosmos* „O reakcyach barwnikowych na kalcyt i na aragonit“ (1910 r.), „Przyczynek do mikrochemii dolomitów wyżyny Kielecko-Sandomierskiej“ (1911 r.); w *Sprawozdaniach Tow. Nauk. Warsz.* „Mikrochemiczny dowód złożoności hydronefelinu z uwagami o pochodzeniu kamieni plamistych“, „O kankrynicie“ (1909 r.), „O metanatrolicie“, „Czy w istocie alofan, halloizyt i montmorylonit są tylko mieszaninami hydrosilów glinki i krzemionki“ (1910 r.), „Przyczynek do mikrochemii zeagonitu“, „O nowym sposobie mikrochemicznym rozpoznawania kalcytu“, „O nowem złożu metameranu natrolitowego“, „O itnerycie i skolopsycie w świetle mikrochemicznych dochodzeń“ (1911 r.), „O pochodzeniu analcymu skał wulkanicznych“, „Przyczynek do mikrochemii lintonitu, fereolitu, galaktytu i sebachitu“, „O mardenicie tyrolskim i faroerskim“, „O dzeolitach fonolitu marynberskiego w Uściu Czekiem“, „O nowych złożach epinatrolitu“ (1912 r.).

W latach 1906—1909 przybyli piszący w różnych działach górnictwa i hutnictwa: Bartnicki, Drobnia, Gruszkiewicz, Jaszewski, Płachciński, Słubicki, Szefer.

Juljan Bartnicki w czasopiśmie *Wszechświat* „Czynność optyczna ropy w świetle spólczynnych teoryj chemicznych“ (1908 r.); w *Przegl. Górn.-Hutn.* „Zarys rozwoju hipotez powstawania ropy w naturze“ (1910 r.).

Franciszek Drobnia w *Pamiętniku Zjazdu polskich górników w Krakowie w r. 1906* „Zachodnio galicyjskie zagłębienie węglowe oraz głębień szybów w Brzeszczach“, w *Przegl. Górn.-Hutn.* „Krakowskie zagłębienie węglowe“ (1910 r.).

Józef Gruszkiewicz w czasopiśmie *Nafta* „Łatwy i pewny sposób oznaczania stanu wody w zbiornikach naftowych“, „Aparat do oznaczania bez-

względnej wagi ropy i destylatorów naftowych zawartych w zbiornikach“, „O gazach naftowych (streszczenie odczytu), (1906 r.), „O gazie naftowym“ (1907 r.); w *Przegl. Techn. Naft.* „O temperaturze powstającej przy spalaniu ropy“, „Ropa“, „Fabrykacja sadzy z ropy“, „O gromozwodach na kopalniach naftowych“, „Ropa w zastosowaniu do motoru Diesela“, „Wybuchy ropy z rurociągów“, „O zbiornikach ziemnych i ich uszczelnieniu“ (1908 r.); w czasopiśmie *Ropa* „O gazie naftowym i przeprowadzaniu tegoż na odległość“ (1912 r.).

Leonard Jaczewski w czasopiśmie *Wszechświat* „O zjawiskach tąpnięcia a właściwiej strzelania lub hukania w grubych ławicach węgla kamiennego w kopalniach zagłębia Dąbrowskiego“, „O granatach czeskich“ (1906 r.), „Jeszcze o zjawiskach tąpnięcia“ (1907 r.); w *Przegl. Górn.-Hutn.* „O zjawiskach tąpnięcia w kopalniach węgla zagłębia Dąbrowskiego“, „Badanie stanu twardości ziemi“ (1906 r.).

Władysław Miernik w *Chemiku Polsk.* „Uproszczony sposób określania wartości ciepłikowej węgla kamiennego“ (1908 r.), „Glinki niektórych miejscowości gub. Radomskiej“ (1909 r.), „Krzemień, jego własności i skład chemiczny“ (1911 r.); w *Przegl. Górn.-Hutn.* „Uproszczony sposób określania wartości ciepłikowej węgla kamiennego“ (1909 r.).

Jerzy Płachciński w *Przegl. Techn.* „Nieszczęśliwy wypadek w kopalni węgla Jan w Dąbrowie Górniczej“ (1909 r.); (w *Przegl. Górn.-Hutn.* „Kilka uwag o rozbijaniu żelastwa“ (1908 r.), „Wypadek nieszczęśliwy w kopalni węgla Jan w Dąbrowie Górniczej“ (1909 r.).

Bronisław Rydzewski w czasop. *Wszechświat* „Rzut oka na formację węglową (1909 r.); w *Przegl. Górn.-Hutn.* „Z badań współczesnych nad pochodzeniem węgla kamiennego“, „Warstwy podredenowskie w północnej części zagłębia Dąbrowskiego“ (1914 r.).

Jerzy Słubicki w *Przegl. Gór.-Hutn.* „Badania mikroskopowe złamanych szyn stalowych (1909 r.); w *Przegl. Techn.* „Otrzymywanie cynku w piecu elektrycznym“ (1910 r.).

Inż. Leopold Szefer, asystent politechniki, w *Czas. Techn. lw.* „Wytwórczość górnicza ziem polskich (na podstawie prac I Zjazdu polskich górników i połączonej z nim wystawy górniczej w Krakowie 1906 r.)“ (1907 r.); w *Kalendarzu górniczym Szczęść Boże* na r. 1914 „Woda w przyrodzie i górnictwie“ (1913 r.).

Inż. Józef Wehr w *Chem. Polsk.* „O organizacji nowoczesnego laboratorium hutniczego“ (1908 r.); w *Przegl. Gór.-Hutn.* „Organizacja nowoczesnego laboratorium hutniczego“ (1911 r.).

Justynian Zieliński we *Wszechświecie* „O kopalniach w Przybramie“ (1906 r.); w *Przegl. Gór.-Hutn.* „Poszukiwanie nafty“ (1910 r.).

Prace innych autorów podane w latach 1906—1909 w poszczególnych czasopismach:

Kosmos. Czarnowski S. J. „Paleolit na zbóczu Góry Smardzewskiej na lewym brzegu Prądnika pod Ojcowem“ (1906 r.), Gąsiorowski H. „Ślady glacialne na Czarnohorze“ (1906 r.), Rychlicki Jan „Przyczynek do geologii pokładów naftonośnych w Groźnym“ (1909 r.), „Odkrywki dolnego Senonu w Rohatynie“ (1910 r.), „O hypsometrycznem rozmieszczeniu gipsu na południowo-zachodniej krawędzi płyty podolskiej“ (1913 r.).

Chemik Polski. Miklaszewski Bolesław „Kopalnie miedzi i huty na Uralu“ (1906 r.); Rutkowski Józef „Gliny i wapienie południowej części powiatu Częstochowskiego“ (1909 r.).

Czasop. Techn. lw. Windakiewicz Edward „O potrzebie głębokich wierceń w Galicyi“ (1909 r.). Pracę tę niemiecką, pozostawioną przez c. k. starszego radcę skarbu i referenta salin galicyjskich, przełożył na polski F. Piestruk.

Przegl. Techn. Caspari Emil „Wypadki nieszczęśliwe w kopalniach węgla kamiennego w zagłębiu Dąbrowskiem“, (1909 r.), Czajkowski Leszek „Systemy maszyny wyciągowej z popędem elektrycznym“ (1906 r.), „Kuropatwiński Fr. „Piece elektryczne w zastosowaniu do metalurgii żelaza i stali“ (1909 r.), przekład odczytu¹⁾ Henry Louis'a „Zagadnienia nierozwiązane w górnictwie kruszczowym“ (1909 r.), Morawski Juliusz „O ujęciu źródeł mineralnych w Krynicy“ (1906 r.), Nowicki Karol „W sprawie stosowania do wielkich pieców węgla kamiennego dąbrowskiego zamiast koksu“ (1909 r.), Pochwalski T. „Zasługi Staszica na polu geologii i górnictwa w Polsce“ (1906 r.), Żędzian St. „Czy opłaca się produkować surowiec w Królestwie Polskim“ (1909 r.).

Przegl. Górn.-Hutn. Bogdanowicz K. „Wapień muszlowy w zagłębiu Dąbrowskiem“ (1909/10), Buzek Jerzy „Zużycie koksu w piecach kopulowych“, (powtórzone w *Pamiętniku Zjazdu polskich górników w Krakowie w r. 1906*), „O dodatkach, używanych przy przetapianiu surowca w piecach kopulowych“ (1907 r.), „Zasady, dotyczące pędzenia i budowy pieców kopulowych“ (1908 r.), „Zużycie koksu i strata surowca na spalanie w piecach kopulowych“, „Ilość i skład chemiczny gazów kopulakowych“, (1909 r.), Choroszewski Władysław „Notatki o piecach martenowskich na Śląsku Górnym“ (1906 r.), Ciszewski Alexander „Przewóz pochylniany za pomocą liny bez końca w zagłębiu Donieckim“, „Saliny obok Bachmutu“ (1907 r.), Czarnocki Stefan „Budowa geologiczna utworów węglowych w zagłębiu Donieckim“ (1909 r.), „Homułka M. „Obchodzenie się z węglem kamiennym“ (1906 r.), Jakobson W. „Puszczenie w bieg wielkiego pieca Nr. 1 w hucie Częstochowa po zadekowaniu, trwającym

¹⁾ W Institution of Civil Engineers.

14 miesięcy" (1908 r.), Juroff Józef „Zastosowanie hamulcowych szybów pionowych przy robotach przygotowawczych w cienkich pokładach węgla" (1909 r.), „Urządzenie niektórych stacji ratunkowych dla kopalń węgla w Niemczech, Belgii i Francji", „Stacja ratunkowa dla kopalń węgla w zagłębiu Dąbrowskiem" (1912 r.), „Zamulanie w walce z ogniami węglowymi w kopalniach", „Wyjaśnienie niektórych spraw, dotyczących stacji ratunkowej dla kopalń węgla w zagłębiu Dąbrowskiem", „Kongres międzynarodowy II-gi w sprawach ratowniczych i zapobiegania wypadkom nieszczęśliwym" (1913 r.), Kaznowski Wacław „Potrzeba założenia laboratorium chemicznego dla przemysłu górniczego w zagłębiu Dąbrowskiem" (1909 r.), „Materiały ogniotrwałe" (1910 r.), Lombardo J. „Cechy charakterystyczne glinek ogniotrwałych" (1907 r.), Milde Józef „Uwagi o budowie i prowadzeniu generatorów w stalowniach martenowskich", „Otrzymywanie stali za pomocą elektryczności", „Nowy dwuspadkowy piec martenowski" (1909 r.), „Klasyfikacja surowca dla pieców kopulowych", „Badanie doświadczalne metody Hoescha" (1910 r.), Nowakowski L. „Analizy węgla kamiennego, antracytu i koksu" (1909 r.), Ossendowski Antoni „O możliwych przyczynach niektórych wybuchów w kopalniach węgla kamiennego", „Badania nad wydzielaniem gazów z węgla kamiennego bez procesu destylacji" (1907 r.), Pasquier P. „O nowoczesnym wyrobie cienkich blach" (1906 r.), Staronka Wilhelm „O kruszcu miedzi z Miedzianki pod Chęcunami" (1908 r.), Strzeszewski Stanisław „Wybuchy gazu przy wierceniu głębokiem" (1909 r.), Surzycki S. W. „Określenie całkowitej ilości gazu wielkopieczowego i jego wartości kalorymetrycznej", „Położenie obecne przemysłu żelaznego w Królestwie Polskiem" (1908 r.), Szczotkowski Zygmunt „Projekt centralnej stacji ratunkowej dla zagłębia Dąbrowskiego" (1909 r.), Szy-

manowski Stanisław „Ratownictwo górnicze“ (1909 r.), Woszczyński Wacław „Kilka uwag o odlewnictwie, piaskach formierskich i ich przygotowaniu“ (1907 r.), Zaborowski Jan „O harcie w surowcu“ (1907 r.).

Nafta. Brugger Franciszek. „Rozwój galicyjskiego systemu wiercenia“ (1908 r.), Exner Władysław „W sprawie krzywych otworów (odpowiedzi na artykuł Juliana Fabiańskiego)“ (1907 r.), Krótki Henryk „Przegrzewacz zastosowany do kotłów przewozowych używanych w wiertnictwie“ (1906 r.), inż. Piotr Miączyński „O stosunkach geologicznych Borysławia“ (1906 r.), inż. M. Miączyński „Geologiczne stosunki Borysławia i Tustanowic“ (1908 r.), inż. S. Nadel „Stosowanie ropy do ognisk kuziennych“ (1908 r.), inż. G. Strzelski „Zamykanie wody i eksploatacja nafty na Kaukazie“ (1908 r.), „Wiercenie w Groźnem“ (1909 r.).

Przegląd Techn. Naft. (dodatek do *Nafty*) Pierściński Julian „O temperaturze otworów świdrowych“, „O roku odpinalnym pomysłu inżyniera Pawła Setkowicza“ (1907 r.), Szczepanowski Stanisław „Zbiorniki ziemne“, „Wielki pożar w Tustanowicach“ (1908 r.), Szczepanowski Witold „Wodny tusz ratunkowy“ (1908 r.), Wieleżyński M. i Gruszkiewicz J. „Nowy horyzont ropy w Borysławiu“, „Kilka uwag, dotyczących zbiorników ropnych“ (1907 r.), Włodarczyk Władysław „O połączeniach narzędzi i przewodów wiertniczych“, „O wierceniu na linie stalowej“ (1907 r.), „Projekty wprowadzania gazów z wieży wiertniczej (Z. Bielskiego i A. Arzuty, J. Fabiańskiego, J. Artabuza, J. Mokrego i P. Miączyńskiego, Józefa Krupy, Bronisława Wenca, M. Jakubowskiego i R. Hoffmana, M. Werbera, B. Smolarkiewicza, K. Pituły, Jana Halucka)“ (1908 r.).

Pamiętnik Zjazdu polskich górników w Krakowie w r. 1906: Kiedron Józef „O potrzebie szkoły górniczej w Zagłębiu cieszyńsko-krakowskim“, Le-

onhard Bolesław „Kilka uwag o wydobywaniu drzewa w kopalniach węgla, należących do Jaworznickiego Gwarectwa w Jaworznie“, Przedpełski Józef „Czytelnia polskich akademików górniczych w Leoben“, Rieger Roman „O maszynowej odbudowie cienkich pokładów węgla“, Zarański Jan „O odrodzeniu kopalń węgla w Jaworznie po katastrofie w dniu 25-go grudnia 1902 r.“.

Z dziedziny geologii i mineralogii w latach 1906—1909 ogłaszać zaczęli prace:

Jan Jarosz w *Rozprawach Ak. Um.* „Stratygrafia wapienia węglowego w okręgu krakowskim“, „Fauna wapienia węglowego w okręgu krakowskim“ (1909 r.).

Stefan Kreutz w czasopiśmie *Kosmos* „Skała limburgitowa w Tatrach“ (1909 r.), w *Rozprawach Ak. Um.* „O alstonicie“, „Krystalizacja Salmiaku“ (1909 r.), „Piezooptyczne własności salmiaku“ (1911 r.), „O kryształach Sylwinu z Kałusza i o właściwościach ustroju sylwinu“ (1912 r.).

Wiktor Kuźniar w *Sprawozdaniach Kom. Fizyogr.* „Warstwy graniczne liasu-jury (toarcien) na północ od przedniej Kopy Sołtysiej w Tatrach“, „Eocen tatrzański“ (1908 r.), „Przyczynki do znajomości W. Ks. Krakowskiego“, „Eocen Tatr i Podhala I“ (1910 r.); w czasopiśmie *Kosmos* „Występowanie Haczetynu w Bonarce pod Krakowem“ (1909 r.), W sprawie transgresji eocenu w Tatrach“ (1911 r.); w *Buletynie Ak. Um.* „Próba tektoniki fliszu na północ od Tatr“ (1910 r.).

Zdzisław Ludkiewicz przełożył M. M. Sibircewa „Gleboznawstwo¹⁾“.

Dr. Jan Nowak w czasopiśmie *Kosmos* „Przyczynki do znajomości kredy Lwowsko-Rawskiego Roztocza“, „W sprawie wieku margla kredowego na Wołczyńcu pod Stanisławowem“ (1907 r.), „Spo-

¹⁾ Lwów 1907 Dwa tomy 8°, str. 256 i 287.

strzeżenia w sprawie wieku kredy zachodu Podola“, „O tektonice Karpat w interpretacji prof. V. Uhliga“ (1908 r.), „Spostrzeżenia nad rozmieszczeniem kredy mukronatowej na zachodnim Podolu“ (1911 r.); w *Buletynie Ak. Um.* „Kopalna flora senońska z Potylicza“ (1907 r.), „Stratygrafia górnej kredy w okolicy Halicza“, „Przyczynek do znajomości senonu w Królestwie Polskiem“ (1909 r.), „O budowie Alp wapiennych w Salcburgu i Salckamergucie“ (1911 r.).

Pietruszczyński Z. i Zalewski A. w *Sprawozdaniach Tow. Nauk. Warsz.* „Mada pod Puławami“ (1909 r.).

Dr. W. Rogala w czasopiśmie *Kosmos* „Przyczynek do znajomości dyluwialnych utworów Galicyi“ (1907 r.), „Sprawozdanie z badań geologicznych wzdłuż kolei Lwów—Podhajce“ (1908 r.), „O stratygrafii utworów kredowych w Polsce“ (1909 r.), „O utworach kredowych wzdłuż północnego brzegu Podola“ (1910 r.), „Przyczynek do znajomości mukronatowej kredy okolicy Lwowa“ (1911 r.); w *Rozprawach Ak. Um.* „O niektórych małżach senonu lwowsko-nagurzańskiego“ (1910 r.), „Górno-kredowe utwory na Podolu galicyjskiem. Część I. Turon. Biała kreda z krzemieniami“ (1911 r.); w *Buletynie Ak. Um.* „Utwory oligoceńskie na Roztoczu lwowsko-rawskim“ (1910 r.).

Zygmunt Rosen w czasopiśmie *Kosmos* „O wieku geologicznym krakowskich melafirów (dyabazów)“ (1909 r.), w *Rozprawach Ak. Um.* „Dawne lawy W. Ks. Krakowskiego. Studium petrograficzno-chemiczne“ (1909 r.).

Ludomir Sawicki w czasopiśmie *Kosmos* „O młodszych ruchach górotwórczych w Karpatach“ (1909 r.); w *Sprawozdaniach Tow. Nauk. Warsz.* „Przyczynki do morfologii południowo-zachodniej Anglii“ (1912 r.).

Maryan Smoluchowski w czasopiśmie *Kosmos*

„Kilka uwag o fizycznych podstawach teoryj górotwórczych“ (1909 r.); w *Rozprawach Ak. Um.* „O pewnem zagadnieniu z teoryi sprężystości i o związku jego z wytworzeniem się gór fałdowych“ (1909 r.).

Kazimierz Wójcik w *Sprawozdaniach Kom. Fizyogr.* „Exotica fliszowa Kruhela Wielkiego koło Przemyśla“ (1908 r.); w czasopiśmie *Kosmos* „Nowe odsłonięcia oolitu i kajpru w przekopie kolejowym w Balinie, w okręgu krakowskim“ (1909 r.); w *Rozprawach Ak. Um.* „Bat, kelowej i oxford okręgu krakowskiego (stratygrafia)“ (1910 r.).

Wreszcie w latach 1910—1912 w poszczególnych czasopismach:

Kosmos. Bośniacki Zygmunt „Flisz europejski“ (1911 r.), Bujalski Bolesław „Dolny cenoman w Niezviskach i okolicy“ (1911 r.), Goetel Walery „Tymczasowa wzmianka o recie tatrzańskim“ (1911 r.), Kuźniar Czesław „Löss w Beskidzie Galicyi Zachodniej“ (1912 r.), Missuna Anna „Przyczynek do geologii Nowogródzkiego powiatu gubernii Mińskiej“ (1910 r.), Pawłowski Stanisław „Zjawiska erozyi na północnej krawędzi podolskiej“ (1911 r.), „Przyczynek do znajomości doliny Dniestru“ (1913 r.), Stachiewicz J. „Kilka spostrzeżeń geologicznych w południowo-zachodniej Bukowinie“ (1911 r.), Wysochański Br. „Permutyty czyli zeolity sztuczne“ (1910 r.), Zapałowicz Hugo „Dyluwialno-lodowy okres w Karpatach Pokucko-Marmaroskich i w Patagonii“ (1913 r.).

Wszechświat. Chłapowski Franciszek „Słówko o jurze brunatnej w Polsce“ (1910 r.), Łopuski Czesław „Rozwój mineralogii i geologii w ostatnich latach dwudziestu ze szczególnem uwzględnieniem nauki polskiej“ (1912 r.).

Czasop. Techn. lw. Jakimowski Witold „Ochrona wód przed zanieczyszczeniem ropą i odpadkami naftowymi“, „Urządzenia odczyszczające wody zużyte w rafineryach nafty“ (1911 r.).

Przegl. Gór.-Hutn. Benni Artur „Uwagi luźne o utworach wulkanicznych w Olkuskiem“ (1911 r.), Chęciński Karol „Racyonalne zużytkowanie gazów wielkopieczowych i gazów pieców koksowych“ (1913 r.), Hofman Julian „Przemysł żelazny w Państwie Rosyjskiem i w ważniejszych krajach w r. 1912—1914 r.), Kruszewski St. Badania porównawcze węgla kamiennych z Zagłębia Dąbrowskiego, Donieckiego i Angielskich jako paliwa pod kotłem parowozowym“ (1914 r.), Łubkowski Kazimierz „Badania doświadczalne odparowalności różnych gatunków węgla kamiennego“ (1912 r.), Moszkowski Czesław „Wpływ podziemnych robót górniczych na powierzchnię“ (1911 r.), Pitułko Leon „W sprawie akademii górniczo-hutniczej w Krakowie“ (1911 r.), Przesmycki Piotr „Poziom dolny piaskowca pstrego we wschodniej części zagłębia Dąbrowskiego“ (1913 r.), Skoczylas Stanisław „Elektryczne maszyny wyciągowe“ (1914 r.), Stawicki Włodzimierz „Podsadzka płynna przy odbudowie grubych pokładów węgla“ (1912 r.).

Nafta. Dębiński K. „Nieco o spożytkowaniu gazów naftowych“ (1910 r.).

Ropa czasopismo wydawane od kwietnia 1911 r. przez Związek techników wiertniczych w Borysławiu, po polsku i po niemiecku: Hempel J. „Z tektoniki Mrażnicy“ (1912 r.), Loewenherz O. „Przemysł naftowy a nowe wiercenia w Galicyi“ (1912 r.), Świerczyński E. „Wulkany błotne i ropne“ (1912 r.).

Rozprawy Ak. Um. Smoleński J. „O powstawaniu północnej krawędzi podolskiej i o roli morfologicznej młodszych ruchów Podola (1910 r.), Weigner S. „Studia nad cenomanem podolskim. I. Fauna piasków niżniowskich“ (1910 r.).

Sprawozdanie T. N. W. Czarnowski J. Samsonowicz I. „O górnym dewonie na górze Miedziance“ (1911 r.), Stecki Kazimierz „Bielica w okoli-

cach Radomia, Jastrzębia i Iłży w gub. Radomskiej“ (1910 r.).

Oddzielnie lub w paru czasopismach ogłaszali prace:

Tomasz Dyduch w Sprawozdaniu dyrekcyi c. k. gimn. II w Tarnowie za rok szkolny 1910/11: „Geologia Tarnowa i jego okolicy“¹⁾.

Ferdynand Jastrzębski w dodatku do Nr. 2 *Szczęść Boże*, organu Związku górników i hutników polskich „Sprawdzanie pokładów węglowych w otworach świdrowych“²⁾.

St. Lencewicz w *Sprawozdaniach T. N. W.* „Przyczynek do znajomości utworów lodowcowych okolic Miechowa“ (1911 r.); we *Wszzechświacie* „Zarys geologiczny okolic Warszawy“ (1912 r.).

¹⁾ Tarnów 1911, 8-a, str. 98.

²⁾ Kraków 1910, 23 X. 15 cm. str. 80.

INDEX.

Adamiecki K. 95
 Agassis 41
 Alamani 5
 Albrecht A. 96
 Aldrovandi 18
 Alexandrowicz B. 44
 Alth A. 45—48
 Althaus 28
 Andrychewicz S. 95
 Andrzejowski A. 45
 Angerman 72, 76, 101
 Artabuza J. 110
 Arznuta A. 110
 Baliński M. 39
 Baranowski S. 57
 Bartnicki J. 105

Bartonec F. 101
 Bartoszewicz S. 94
 Baryczka St. 11
 Bąkowski J. 68
 Becker E. 30
 Benni A. 114
 Berard 28
 Bertrand 13
 Berzelius 33
 Beudant 25, 40, 49
 Biedroński W. 72
 Bielski Z. 96, 110
 Bieniasz F. R. 48, 80
 Bieńkowski 18
 Bloede G. 30, 48
 Blum J. B. 8

